

1737
75/54
10

DISSERTATIO INAUGURALIS IVRIDICA
DE

GENVINA
POENARVM
ECCLESIASTICA-
RVM INDOLE

QVAM
INDVLTV FACVLTATIS IVRIDICAE
IN REGIA FRIDERICIANA

PRAESIDE

DOMINO

IVST. HENNING. BÖHNERO

IC^{to}

POTENTISSIMI BORVSSIAE REGIS CONSILIARIO IN-
TIMO PROFESSORE IVRIS ORDINARIO

PRO LICENTIA

SVM MOS IN VTROQVE IVRE CAPESSENDI HO-
NORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA

DIE XIV. IVL. MDCCXXVII.

H. L. Q. C.

PVB LICO ERVDITORVM EXAMINI SVB MITTIT

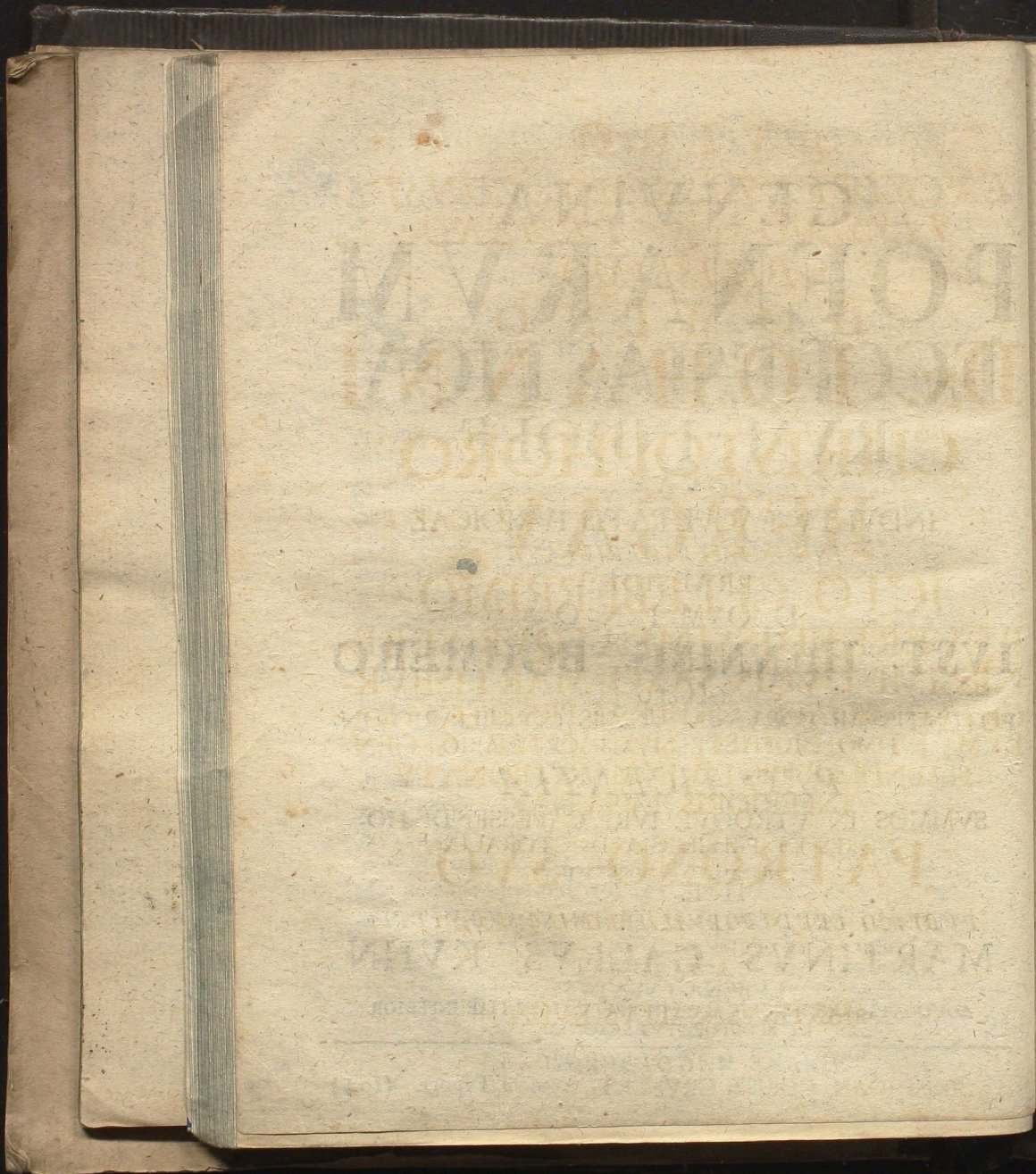
MARTINVS GALLVS KVHN

LVBENA LVSATVS

ADVOCATVS ORDINARIVS MARCHIONATVS LVSATIAE INFERIOR.
ET ELECTORATVS SAXONIAE.

HALAE MAGDEBVRGICAE

Typis IOAN. CHRIST. GRVNERTI, Academ. Typogr. (10 ½)

Z
I
R
N
G
R

V I R O
EXCELLENTISSIMO, CONSVL-
TISSIMO ATQVE PRAENO-
BILISSIMO
D O M I N O
DN. IOHANNI
CHRISTOPHORO
BERGAV

ICTO CELEBERRIMO
REVERENDISSIMI ATQVE SERE-
NISSIMI DVCIS SAXO-MARTISBVR-
GICI CONSILIARIO CAMERAE PRAEFECTVRA-
RVM, ET OFFICIALI, SPECIALITER GEGEN-
HAENDLER DICTO, IN MARCHIONATV
INFERIORIS LVSATIAE

PATRONO SVO

OMNI CVLTV FILIALI PROSE QVENDO

S. P. D.

MARTINVS GALLVS KVHN.

EDICATIONUM fere omnium,
MECAENAS OPTIME,
scopus hic primarius esse so-
let, vt Autores gratiam viro-
rum maximis meritis deco-
ratorum demereantur. Neque hoc adeo re-
probandum esse existimo, cum quilibet sa-
luti suæ consulere, protectionem poten-
tiorum sibi quærere, aditumque ad eorum
indulgentiam sibi parare debeat. Enim-
vero ego nunc quidem hoc non ago, sed
ab his rationibus alienum me esse ingenue
pro-

profiteor, dum nomini TVO, VIR EX-
CELLENTISSIME, meditationem hanc,
quam publici iuris feci, dicare atque conse-
crare constitui. Sunt enim rationes ad-
ductæ vulgares & plerisque communes;
mihi omnino propriæ & domesticæ causæ
sunt, vt TIBI, VIR OMNI HONORIS
CVLTV PROSEQVENDE, de studio-
rum meorum ratione rationes redderem,
atque in argumentum obseruantix meæ,
in TE singularis, hunc ingenii mei foetum
TIBI offerrem. Caput enim es illius fa-
miliæ, cum qua vinculo connubiali, TE vt
patre patrocinate, me vnire licuit, quem-
que TV per filiam dilectissimam in filii lo-
cum benignissime adsumere voluisti. Qua
de causa in filialis obsequii documentum
opusculum hoc TIBI deuota mente offe-
ro, & omnibus a TE contendo precibus,
vt quod ex filiali obsequio profectum est,
amore paterno prosequaris, eique pretium
magis ex TVO erga me affectu, quam ex
merito

merito suo concilies. Hoc si a TE impe-
trauero, prout firmissime spero, id ipsum
non tantum insigne mihi afferet gaudium,
sed etiam me magis magisque inuitabit, vt
pro TVA salute & incolumitate quotidie
ad DEum preces fundam. Et sicuti com-
modis SERENISSIMI PRINCIPIS TVI
ac bono publico inuigilas, nec vllum sub-
terfugis laborem, quem pro necessitate &
vtilitate reipublicæ subeundum existimas;
ita vires sufficientes TIBI a DEO apprecor
voueoque, vt in Gentis TVAE solatium,
vnde & mea incolumitas dependet, DEVS
T. O. M. TIBI Nestoris annos largiatur.
Vale. Dabam Halæ Saxonum, die 14. Iulii
MDCCXXVII.

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA
DE
GENVINA
POENARVM ECCLE-
SIASTICARVM
INDOLE.

§. I.

Felicitatis humanae hæc præcipua Felicitas hu-
conditio atque ratio est, vt in mani generis
tranquillitate, pace atque concordia in pace qua-
viuant inter se homines, & agno- renda
scent, se a Deo *naturali* quadam
societate esse copulatos atque de-
vinctos, cuius *vinculum* singulis
sanctissimum esse debet. Hac de causa singulis tum
a Deo, iuris naturæ conditore, tum ab imperan-
tibus hominibus præscripta sunt *officia*, secundum ad quam offi-
quæ tum in magna illa *naturali*, tum in particulari- cia hominum
bus *ciuilibus societatibus* viuere debent, vt *suum cui-* reducenda
que *tribuatur*. Hoc facto vera hominum tran-
quilli-

A

quillitas demum obtinetur, quæ per contrarium admodum læditur, si suum cuique non tribuitur, id quod ex *officiis* singulis præscriptis patescit. Vnde meo iudicio haud errant, qui asserunt, centrum omnis iurisprudentiæ in vnico hoc principio collocandum esse: **SVVM CVIQVE TRIBVE**, quia, qui huic satisfacit, exacte *officium* sibi per leges præscriptum implet, tranquillitatem generis humani conferuat, atque ita *inse* agit & viuit.

vt cuique
suum tribua-
tur.

Ab hac felicitate tamen homines vt plurimum alieni

& ad discordias proueniunt.

Ergo ad officium cogendi

etiam per
penas

§. II. Quo magis vero hæc *felicitatis humane* conservatio est necessaria, & ad generis humani salutem omnimodam pertinet, eo minus inter homines, si usum eorum communem consideraueris, eius ratio haberi solet, conatibus consiliisque humanis in peius & contraria ruentibus, quibus a *vera felicitate* quam longissime receditur. Sunt hominum mores ex innata concupiscentia, ad discordias & bella procliui, ita comparati atque compositi, vt pro *vero* eligant *bonum apparens*, & si *libertati sue* relinquuntur, nihil non audeant, quod societatis humanæ vinculum destruat, rumpat, solvat, atque ima summis misceat. Quod ne fiat *coactione congrua* opus est, quo homines rebelles in officio contineantur, & suum cuique tribuant, vt pote sine qua salus hominum maxime in *statu civili* subsistere nequit, quæ prima & *suprema lex* esse debet. Atque inde non tantum in *statu civili* auctoritas iudiciorum, imperium, & legum vigor derivanda sunt, sed imprimis **POENAE** originem traxere, quæ nihil aliud sunt, quam *medium coercitivum* retinendi homines ad *deuia* prouos in officio & tranquillitatem generis humani promouendi atque confirmandi.

Optime

Optime CICERO *Philipp. VIII.* In corpore si quid eiusmodi est, quod reliquo corpori noceat, vni, secarique patimur, ut membrorum aliquod potius, quam totum corpus intereat: sic in reipublica corpore, ut totum saluum sit, quicquid est pestiferum, amputetur. Huc enim imprimis pœnarum propositio & executio tendit, ne iniuriæ, damna, vel delicta, quibus tranquillitas publica potissimum turbatur atque læditur, fiant atque committantur, non vero ut erga delinquentem ira impetus aut vindicta exerceatur.

Nam, sicut PLATO ait, nemo prudens punit, quia, peccatum est, sed ne peccetur, ut verba LACTANTII de ira Dei c. 18. n. 5. mea faciam. Planius forsitan pleniusque rem his illustrat verbis SENECA de clement. lib. I. c. 22. in iniuriis vindicandis hæc tria lex secuta est: aut ut eum, quem punit, emendet: aut ut pœna eius ceteros meliores reddat, aut ut, sublatis malis, securiores ceteri vivant. Præterea IDEM Lib. I. de ira c. 16. PLATONIS sententiam paulo clarius explicat, & rationem omnium pœnarum his declarat verbis: Hoc semper in omni animadversione servabit, ut sciat, alteram adhiberi, ut emendet malos: alteram ut tollat. In utraque non præterita sed futura intuebitur. Nam, sicut Plato ait, nemo prudens punit, quia peccatum est, sed ne peccetur. Reuocari enim præterita non possunt, (seu facta infecta fieri nequeunt) & quos volet nequitie malo cedentis exempla fieri, palam recidet, non tantum ut pereant ipsi, sed ut alios pereundo deterreant.

§. III. Constat vero, pœnas esse vel *seculares* Pœnae sunt vel *seculares* vel *ecclesiasticæ*; illas quidem exerceri in foris criminalibus, & ad mortis supplicium pro renata extendi;

inter quas
vulgo diuer-
sitate in-
firmam consti-
tuunt

tendi; has vero in *iudiciis ecclesiasticis* infligi fontibus, aut ab omni supplicio sanguinis esse alienas iuxta vulgatum illud: *ecclesia non sibi sanguinem*. Infirmam vero præterea diuersitatem inter has pœnas constituunt ratione *finis & effectus*, censentque, secularibus quidem tantum impediri *delicta futura*, & *tranquillitatem externam*, ne quisquam eam infringat, circumulari; pœnas ecclesiasticas autem & imprimis censuras esse *spirituales*: scopum *spiritualem* habere: intendere bonum & salutem animæ: homines interne bonos & christianos efficere, & quod *coactionis* in eo apparet, esse magis fraternam, amicam, spiritualem, piamque compulsionem, medicinam animæ ægrotantis, remedium contra peccata, & charitativum medium, quo sordes peccatorum abstergi possent. Vno verbo: esse nonnunquam magis *censuram* quandam morum emendandorum, quam pœnam proprie dictam. Ac ne quid temere effingere, aut somnia in scenam producere videar placet nonnullorum iuris canonici interpretum sententiam in medium proferre. Ex professo de hoc themate egit IOSEPHVS GIBALINVS, e societate Iesu Theologus, de *sacra iurisdictione in ferendis pœnis & censuris ecclesiasticis*, ubi *disquis. I. q. I.* ante omnia de conceptu pœnæ ecclesiasticæ sollicitus est, eamque esse dicit, *quæ a sola ecclesia in delicti alicuius coercionem infligi potest, cuiusmodi pœna est duntaxat spiritualis*. Pœnas temporales & corporales non recte dici *ecclesiasticas*, quamuis etiam ab ecclesia infligantur, censet, *quod illi hæc pœnæ sint communes in politica & temporaria principum potestate*. Addit tamen pœnas has infligi aliter a *seculari* aliter a *spirituali* potestate

quod illustratur ex Gibalino.

qui spiritualem effectum in ecclesiasticis quaerit,

potestare; ab hac non aliter nisi aut propter connexionem si vel maxime quam habent cum pœnis spiritualibus, aut certe propter finem aliquem spirituales, aut certe propter finem aliquem spirituales & animarum salutem, quam cum republica sunt communes. unam spectat tota hæc sacra politia. Inde tandem concludit: quare sala spiritualis, ecclesiastica iure merito dici poterit, & vicissim omnis pœna ecclesiastica, spiritualis erit, siue quia proficiscitur a spirituali potestate, siue quia in finem spirituales tendit, siue quia penam spirituales, quam ex quadam necessaria consecratione comitatur, præsupponit; siue denique quia obiectum spirituales habet, quæ postrema est omnium maxime proprie pœna spiritualis & ecclesiastica, de qua specie primaria se in supra allegato tractatu acturum pollicetur.

§. IV. Ita quidem generatim philosophandum Distinguit tamen censuras esse ex mente ecclesiæ Romanæ censet. Specialius a pœnis ecclesiasticis tamen iuxta scholasticorum doctrinam discrimen facit c. l. n. 2. seqq. inter pœnas ecclesiasticas & censuram; quod illa sit priuatio bonorum spiritualium per ecclesiasticam potestatem in criminis alicuius punitiōnem fontibus inflicta; hæc vero sit pœna spiritualis & ecclesiastica, priuans usu quorundam bonorum spiritualium ad rei correctionem imposita. Ita vero videntur distingui, vt genus & species, vt quidem omnis censura sit pœna ecclesiastica, non vice versa. Conuenire enim dicantur in eo, quod priuationem bonorum spiritualium contineant, h. e. eorum bonorum, quæ publici iuris & omnibus in ecclesia communia sunt, quorum dispensatio ecclesiæ i. e. clericis & imprimis maioribus, a CHRISTO fuit concredita, quorum pertinent sacramenta, sacrificia, beneficia ecclesiastica, spiritualis iurisdictio, publica suffra-

gia, cetera. Habet enim ecclesia *thesaurum* amplissimum exhauriri nescium, immensumque, variis gratiis & bonis spiritualibus refertum, quem sicuti effundit in bene meritos fideles & obsequentes liberos; ita eiusdem subtractione punit fontes. Vtrumque facere dicitur vt *pia mater*, quia etiam ecclesia dum punit, salutem animæ & bonum spirituale intendit.

Species censurarum ex mente Gibalini.

§. V. Sed in quo specialius differat *censura* a reliquis *pœnis ecclesiasticis*, paulo subtiliorem meditationem meretur, qua delectantur scholastici, adeoque necesse erit varias species tum *pœnarum* tum *censurarum* referre. Quæsitus INNOCENTIUS III. in c. 20. X. de V. S. quid per *censuram ecclesiasticam* intelligi debeat, cum huiusmodi clausula in rescriptis apposita fuerit; respondet, quod per eam non solummodo *interdicti* sed *suspensionis* & *excommunicationis sententia* valeat intelligi. Hæc diuisio ansam interpretibus dedit disputandi, vtrum adæquate & *complete* omnes species censurarum hic relatæ fuerint? Quod negare videtur GIBALINVS cit. l. qu. 22. & cum eo GONZALEZ ad cit. c. 20. aliis id affirmantibus, vt hac in re sibi non satis consent. Præter has species enim aliæ adhuc pœnæ ecclesiasticæ sunt, quæ in *adducto principio*, quod vulgo tradunt, conueniunt, vt *irregularitas ex delicto*, *depositio*, *degradatio*, & *cessatio a diuinis*, quibus septem speciebus absoluit catalogum *pœnarum* & *censurarum* ecclesiasticarum stricte dictarum. Miror huc non fuisse relatum *ademptionem priuilegiorum*, aliorumque *iurium ecclesiasticorum*, quæ etiam bona spiritualia sunt, quia omne quicquid ab *ecclesia* & ex eius *thesauro* proficitur, *spirituale*

Species pœnarum ecclesiasticarum stricte dictarum

rituale dicitur, quam ob causam supra GIBALINVS iurisdictionem ecclesiasticam quoque ad bona spiritalia seu patrimonium ecclesiæ spirituale retulit. De rufonem in monasterium & penitentiam ecclesiasticam prorsus silentio omittit, cum illa tamen clericis in penam, hoc vero quibuslibet delinquentibus imponi soleat, nihilque frequentius sit in iure canonico, quam penitentiam dici penam. Forsan id ideo factum esse reor, quod conceptum pænæ ecclesiasticæ adeo cum plerisque coangustauerit, ut eam primario in priuatione boni spiritalis constituerit, credideritque eam nunquam consistere in indictione alicuius rei positivæ, quod in utraque specie tamen fieri videtur. Si enim, ait qu. 1. n. 2. daretur aut fingeretur eiusmodi qualitas, quam ratione per illius impressionem torquerentur rei? Quod tamen non adeo fingendum est, cum evidentissimum sit, in penitentia & detrusione in monasterium homines satis torqueri, præsertim si illa cum carena coniuncta est, & secundum antiquos cruciatus consideratur. Denique non diffitetur GIBALINVS disq. 1. q. 1. n. 1. ecclesiam etiam pœnas temporales & corporeas infligere, ut multas carceris temporales vel perpetui, confiscationis bonorum, verberum seu flagellationum, imo etiam exilii supplicia quæ tamen, quia communia sunt cum politica potestate, omitti solent, interim tamen in verbis §. 3. adductus fassus est, eas aliter infligi ab ecclesia, aliter a magistratu politico, ut qualitatem imaginariam spiritali omnibus pœnis ecclesiasticis tribuere queat.

§. VI. Si recte mentem GIBALINI concipio, inde tres pœnarum classes tribuere queat.

quibus non accenser penitentiam & detrusionem in monasterium.

Recepit etiam ecclesia pœnas temporales.

Inde tres pœnarum harum classes.

1) censura

stituendæ sunt. Prima comprehendit *cenfuras ecclesiasticas* striete dictas, potiffimumque in tribus ad ductis speciebus confiftit, quibus tamen *IDEM in tractatu de irregularitate C. 1. qu. 2.* addit *irregularitatem ex delicto.*

2) pœna ec-
clefiastica

ftriete dicta,

3) pœna tem-

porales, qui-

bus etiam ec-

clefia vtitur,

cenfurarum

proprie qua-

litates

qualitates

pœnarum ce-

terarum

Altera continet reliquas pœnas ecclesiasticas, ecclesiæ proprias, vt *degradarionem, depofitionem, & ceffationem a diuinis.* Vltima classis occupat pœnas communes vtrique reipublicæ, tam *ecclesiasticæ* quam *seculari*, vt tamen illa in diuerfum finem illas exerceat h. e. *propter finem spiritualem & animarum salutem*, quam vnã spectare dicitur sacra politia ex mente GIBALINI.

Ad CENSURAS quod attinet, earum has proprias qualitates, quibus a reliquis pœnis distinguuntur, constituit: 1) quod priuent hominem tantum *usu bonorum spiritualium communium*, & quidem 2) *ad tempus*, vt non fit *perpetua* sed tolli debeat, quam primum reus resipiscit. Denique 3) quod vnice intendat *emendationem & correctionem* delinquentis vel contumacis. Ceterarum pœnarum ecclesiasticarum striete dictarum contrarias qualitates esse cenfet GIBALINVS, quod α) spoliēt delinquentem non modo *usu*, sed *potestate* etiam & *facultate*, vt *degradatio, depofitio* (& sic etiam *irregularitas* ex delicto contracta contra sententiam GIBALINI) β) quod *perpetuum effectum* sua natura habeat, atque γ) primario intendant *criminis commissi punitionem, seu vindictam ex iustitia commutatiua.* Hunc diuerfum finem intrinsecum late exponit GIBALINVS *disqu. 2. qu. 1. n. 3.* & ex scholasticorum mente ita depingit: *penam* (quatenus a *cenfura* distinguitur) *inferens ecclesia nihil aliud primo & per se spectat, quam criminis commissi punitionem, qui scopus*

scopus est iustitiæ vindicis, quæ in commensuranda pœna cum delicto occupatur; unde ad iustitiam commutativam eam pertinere omnes æque consentiunt, non modo, quia iudex obligatur ex quodam veluti contractu, quem iniis cum republica, tum partis læsæ satisfactionem petentis ius iuri, tum republicam ipsam ab illius iniuriis vindicare; sed maxime quia servat æqualitatem rei ad rem & pœnæ ad culpam. Hac distinctione præmissa, dicitur. 1. qu. 2. GIBALINVS a species progreditur, & quidem (1) *suspensio* pœna ipsi est, si ob delictum, *cenfura* vero, si ob contumaciam infligitur, vt prior, *vindicatiua*, posterior, *medicinalis* dici possit, quia deprehendit, sæpe in iure canonico suspensiones dictari ad certum tempus, velut ad *triennium* in pœnam delicti commissi, vt in c. 33. in f. de testib. clem. 2. de pœn. clem. 1. vers. verum de hæret. c. 1. in f. X. de elect. *Cenfura* autem ad certum tempus non potest imponi, sed tantum *medium salutare* esse dicitur, reducendi homines ad meliorem frugem. Quocirca *suspensio*, quatenus est pœna, elapso tempore cessat, non item quatenus *cenfura*, quæ *absolutione* indiget, præuiamque *admonitionem* desiderat, non item quatenus in pœnam infligitur. Pariter (2) *interdictum* ex mente GIBALINI, in scholasticorum scholis innutriti, aliquando est *cenfura*, aliquando *pœna*, æque vt de *suspensione* obseruatum est. De *excommunicatione* nihil addit, cum tamen hæc quoque non tantum ob contumaciam, sed etiam ob delictum commissum, citra omnem *admonitionem* incurratur, adeo vt quandoque ipso iure sese exferat.

suspensio
quandoque
dicitur pœna,
quandoque
cenfura.

Idem de interdicto prædicat

§. VII. Pariter WIESTNERVS ad tit. X. de pœnis n. 1. seqq. distinguit pœnas a censuris; de his speciatim

Wiestneri
sententia

B

agens

agens ad tit. X. de sentent. excomm. suspensionis & interdicti, quod in hoc titulo tres illæ species ab INNOCENTIO III. indigitatæ, explicantur, vt vel rubrica indicat. Pœnam ipse definit delictorum seu criminum coërcitionem, inductam ad disciplinæ publicæ emendationem, adeoque vindicatiuam eam nominat, quod species eius ad vindictam delictorum commissorum sint & ordinatæ, iure ecclesiastico approbatæ, atque in tribunalibus sacris receptæ. Species harum pœnarum ecclesiasticarum recenset tit. X. de pœn. n. 21. seqq. atque in earum censum refert 1) pœnas pecuniarias in pios vsus conuertendas ex decreto concilii Tridentini sess. XXV. de reform. c. 3. 2) flagellationes per c. 1. de calumn. olim etiam in capitulis vsitatas sub titulo disciplinæ virgarum, vt obseruauit Dn. PRAESES tom. II. iur. eccles. tit. ne sede vac. aliquid innov. §. 8. seqq. 3) Torturam, quamuis hæc non inter genera pœnarum referatur, sed potius medium sit eruendi veritatem: 4) exsilium & relegationem: c. 8. in f. D. 45. c. 13. in f. C. 26. qu. 5. 5) detrusionem in arctius monasterium, quæ olim monachis & clericis adulteris, vel alio scelere inquinatis imposta in c. 28. C. 27. q. 1. & repetita in c. 2. X. de adult. c. 10. X. de purgar. canon. c. 10. X. de pœn. quod variis conciliorum decretis illustratum dedit GONZALEZ ad c. 1. X. de regular. n. 10. Fiebat hæc detrusio pœnitentiæ peragendæ gratia, adeoque hæc ipsa quoque inter pœnas referri debait, quamobrem in concil. Tolet. VIII. c. 6. Clerici sub oneribus pœnitentiæ in monasterium relegari & c. 7. monasterii claustris sub pœnitentiâ detradi dicuntur. 6) Incarcerationem quoque huc refert tam perpetuam, c. 15. in f. X. de hæret. quam temporalem: c. 3. & 5. de

Species pœnarum vindicatiuarum eccles. ex mente eius.

de pœn. in 6. 7.) ergastula: c. u. C. 27. qu. 1. 8) confiscationem bonorum c. 10. de heret. c. 25. de V. S. 9) irregularitatem, quatenus ob delictum contrahitur; 10) infamiam: 11) priuationem beneficii & depositionem: 12) & tandem degradationem.

§. VIII. Ab his distinguit, pœnas ecclesie medicinales, quibus accenset tum pœnitentiam ad tit. de pœnit. & remiss. qui immediate titulum de pœnis subsequitur; tum censuras h. e. excommunicationem, suspensionem & interdictum quod 1) hæ dicantur medicinales, vt indigitat INNOCENTIVS IV. in c. 1. de sentent. excomm. in 6. cum medicinalis sit excommunicatio non mortalis: disciplinans non eradicans: dum tamen is, in quem lata fuerit non contemnat: cum se prouideat iudex ecclesiasticus, vt in ea ferenda ostendat se profectui, quod corrigentis fuerit & medentis. 2) quod delinquente correcto, relaxandæ sint per c. u. X. de constit. c. 25. X. de appell. Vnde censuram definit, quod sit pœna spiritalis, qua potestas ecclesiastica exterior fideles suos delinquentes & contumaces bonorum quorundam spiritalium usu priuat ad eorum correctionem. Inde quoque 3) addit monitionem vel censurarum comminationem præcedere debere. c. 26. de appellat. His præmissis, ad tit. de sentent. excomm. n. 27. tantum in tribus adductis speciebus strictissime subsistit, & prorsus ab eis excludit degradationem, depositionem, irregularitatem, atque cessationem a diuinis. Eodem prorsus modo philosophatur ENGEL in colleg. iur. canon. tum ad tit. de pœn. tum ad tit. de sentent. excommunic. & §. 1. n. 26. tantum tres supra adductas species censuræ agnoscit.

Species medicinalium
pœnarum
iuxta eundem

Sententia Engelii.

M. A. de Do-
minis aliter
distinguit

excommuni-
cationem
quandoque
veram pœ-
nam esse cen-
sens

vt & abstentio-
nem.

Consentit
quoque Espe-
nius

§. IX. MARCVS ANTONIVS de DOMINIS *lib. V. c. 9. s. 6. seqq.* separat etiam *pœnam ecclesiasticam* à *strictè dictam a censura*, & hanc esse dicit, *quæ potestate clauium a Christo suæ ecclesiæ tradita exercetur*, & sic etiam *vinculum coram Deo* inducere dicitur. Inde vero, quod a communi scholasticorum doctrina abit, concludit, aliam esse *excommunicationem*; quæ censuræ; aliam vero, quæ non nisi *vera pœna* dicenda. Huc refert illam speciem maxime vsitatam, quam *abstentionem* dicebant, qua episcopi renunciabant communioni cum eo episcopo continuandæ, qui canones implere recusabat, vt in *c. 10. & 12. D. 18.* Episcopi scilicet in episcopos alios *censuram* exercere non poterant, *iurisdictione in coequales* destituti; quam tamen virtute eius exercendam & in *clauium potestate* positam esse credebant; poterant tamen suam *communione* aliis denegare, quod iam seculo II. VICTOR episcopus Romanus erga Asiæ minoris episcopos ausus est, teste EVSEBIO *lib. IV. c. 24.* imo etiam STEPHANVS erga CYPRIANVM & ceteros Africæ sacerdotes. Id enim maxime curæ cordique fuit episcopis primitiæ ecclesiæ, vt iura fraternitatis inter se conferuarent, & communicarent, quod variis iudiciis ostendebant. Hoc vinculum si rumpebant, *abstentio* inde nascebatur, quæ quædam *excommunicationis* species erat, quod a *communione ecclesiastica* ceterorum abstentum repelleret, sed vt ait MARCVS ANTONIVS DE DOMINIS *cit. l. §. 10. in animam peritius nihil operabatur, nec ligabat coram Deo, nisi, forsitan culpabiles fuerint, quo casu non propter excommunicationem, sed reatum culpæ coram Deo ligari dicuntur.* Agnoscit etiam hoc discrimen ESPENIVS de *iur.*

iur.
mun
a ce
abli
non
reli
ram
re n
mon
dec
est.

dic
fior
plu
I. a
tem
nis
inte
ex
por
omn
dic
pun
reip
test
erg
bet
ha
ne
len
glo

iur. eccles. P. 3. tit. II. c. 3. §. 3. seqq. illamque *excommunicationis* speciem, quam *absentionem* appellauit, a *cenfura* in eo distinguit, quod excommunicato & absente episcopo liberae suae ecclesiae communio, nec non passiuæ & actiuæ sacramentorum administratio relicta fuerit, quam adimit illa species, quam *cenfuram* vocant, & quidem ob *contumaciam*, quod audire nolit ecclesiam, ad pœnitentiam contumacem per *monitionem trinam* vocantem vt *c. 6. cit. l. §. 1. seqq.* declarat, & inde forsan a patribus *medicinalis* dicta est.

§. X. Sed audiendus etiam præ ceteris. 10. de Sententia Io. de Dicastillo
 DICASTILLO, societatis Iesu Theologus, qui in opero-
 feriori tractatu *de censuris & pœnis ecclesiasticis* egit, &
 plura clarius exposuit præ reliquis. Videlicet *disp.*
I. dub. 1. n. 6. seqq. supponit, in ecclesia dari potesta-
 tem *instigendi censuras & puniendi suos subditos pœ-*
nis etiam spiritualibus, non solum in foro conscientiae
interiori, sed etiam in foro exteriori; id quod probat
ex iure ligandi & soluendi, traditione antiquissima,
 pontificum decretis, & hac imprimis ratione: fundamen-
quia omnis respublica bene instituta indiget potestate iuris-
ditionis, tam directiuæ condendi leges, quam coactiuæ
puniendi rebelles, & priuandi illos bonis propriis ipsius
reipublicæ, vnde omnis respublica habet vtramque po-
testatem, vt per se lumine ipso naturali manifestum est;
ergo etiam ecclesia, quæ est respublica perfectissima, ha-
bet hanc potestatem. Constituit tamen differentiam
 hanc inter vtramque rempublicam, quod civilis fi-
 nem habeat *temporalem*; ecclesiastica vero *spiritua-*
lem & supernaturalem, nempe claram Dei visionem &
gloriam aternam, & cum media fini proportionata
 esse

Et natura.

esse debeant, inde concludit, arma quoque, quibus se defendit, præmia & supplicia *spiritualia* esse debe-
re. Hoc tamen, subiungit n. 12. sic intelligendum est, ut quamvis ecclesia directe versetur circa spiritualia, simul etiam indirecte possit versari circa temporalia; neque enim esset satis ecclesie prouisum, si careret potestate puniendi pœna temporali; ac proinde si aliquis princeps defecerit a fide, summus Pontifex illum priuare regno & alium substituere potest. Potest etiam abrogare leges principum secularium, si aduersentur fini spirituali (hierarchiæ & dominatui sacro) & ree rationi. (quatenus a clero informatæ & instructa est) Ita vero ecclesiasticæ pœnæ sunt proprie dicta remedia coactiua, eundem cum pœnis quibuscunque scopum habent, & reipublice ecclesiasticæ conseruationem & salutem intendunt, quæ in dominatu sacro vel hierarchia consistit.

Censuræ definitio ex mente eius

§ XI. CENSVRAM *cit. l. dub. II. n. 13. definit, quod sit pœna ecclesiastica spiritualis & medicinalis ab ecclesiastica potestate imposta, sic ut ab eadem semper tolli & absolui possit. In hoc differre ait eam a ceteris pœnis ecclesiasticis, quæ perpetuæ sunt, & absque spe remissionis imponuntur. Fundamentum vnicum censurarum collocat in contumacia per c. u. X. de rescript. vnde colligit, proprium terminum censuræ tantum esse debere, quantum contumacia durauerit; resipiscentes autem statim admittendos esse ad communionem. Addit n. 15. eam esse tantum pœnam medicinalem & in eum duntaxat finem dirigi, ut homo priuatus spiritualibus bonis, & eiectus extra ecclesiam experiusque Demoni tyranidem, qui extra ecclesiam liberius seuit, redeat ad se, cognoscens propriam infirmitatem & misere-*

ob contumaciam instigendam tantum

miseriam, ac respiciens pareat; pro peccatis autem præteritis alias pœnas proprie dictas infligi, etiam postquam respuerit delinquens. Hisce præsuppositis n. 38. tres errores putaturos refellit, atque turpiter erroribus ab eo erroribus putati-
rasse glossam in c. quodcumque C. 24. q. 1. asserentem, excommunicationem nihil operari apud ecclesiam triumphantem sed tantum apud militantem: impie dixisse ERASMV M in colloquio de fide, quod excommunicatione terreret pueros, non vero viros fortes: impiissime dixisse LV THERV M, excommunicationem tantum esse pœnam externam, tantumque priuare externo conuictu & plus esse optandam quam timendam. Circa species censurarum dubit. III. sollicitus est, & reiectis aliorum sententiis, in tribus supra relatis speciebus subsistit, & quidem vel ideo, quod hæc propter contumaciam infligantur, vt contumax ad seriam mentem redeat. Pro excommunicatione, interdico vel suspensione inmodatus absoluendus statim est, atque vult parere non obstante, quod pars læsa reclamat & appetit; dummodo censura ligatus det cautionem, quod iudicis competentis sententiæ stabit, vt philosophatur cit. l. n. 70. idque probat exc. 25. X. de appellat.

§. XII. Cum censura sit imperit sacri actus, & quæ ex eius mente censuras infligat.
 pœna seu medium coactiuum, is demum ius ferendi censuras habet, qui iurisdictione ordinaria in exteriori foro est præditus, vt late euincit DICASTILLO disp. I. dub. 6. Supponendum enim est, & pro articulo fidei in Romana ecclesia habendum, ecclesiam esse perfectissimam rempublicam, & sic omnia in ea ad schemata politica componenda & adornanda, operaque danda, ne illa iacturam patiat, quod metuendum esset, si deesset medium rebelles subditos, reges etiam

iam & principes, per pœnas ad officium reducendi. Id indicat his verbis *n. 114. quia potestas spiritualis fori exterioris ordinatur ad punienda delicta & coercendos subditos rebelles; sed hoc fit per censuras: ergo tali potestati annexa debet esse potestas ferendi censuras.* Atque hanc potestatem exercent iudices ecclesiastici, *etiamsi non sint sacerdotes, nec ullo ordine insigniti, sed tantum prima tonsura signiti, dummodo sint confirmati vel prouisi prædictis officiis,* ut ait *n. 118.* Ita prisco more non amplius ius clauium deducitur ex ordinatione & sacerdotio, quod rei ecclesiasticæ hodiernæ non amplius commodum videbatur, exceptis presbyteris, quibus iuxta hypothesin antiquam *ius clauium per ordinationem tribuatur.* Ratio status non semper admittit, ut prælati & episcopi statim ordines accipiant, quibus tamen expedit, ut statim imperium sacrum exercere possint. Quæ cum ita sint, quid prohiberet, quo minus etiam feminæ *in iurisdictionem ecclesiasticam exercere, & censuras infligere possent, quamuis ad ordines recipiendos inhabiles sint, id quod etiam certo modo n. 126. admittit.* E contrario *laicus ad censuras inferendas plane incapax est, ut nequidem ex delegatione episcopi hac potestate frui queat, solo Papa excepto, qui hoc modo delegare potest. Fertur tantum censura in subditos. Nemo enim se ipsum vel sibi æqualem censura innodare potest. Rationem hanc suggerit dub. VII. n. 140. potestas coactiua, qualis est potestas ferendi censuras, non operatur nisi in subditum; nemo autem est sibi ipsi subditus proprie loquendo, nec æqualis est subditus alteri æquali, multoque minus inferiori.* Sed obstat, quod etiam confessionarius possit absol-
uere

uere episcopum multo sibi superiorem. Responderet
DICASTILLO *n. 150. seqq.* varie ad hoc dubium, quæ non
regustabo.

§. XIII. Tædium me capit, aliorum referre
sententias adeo inter se discrepantes, & tot scopulis
inuolutos, vt in his tricis enodandis atque soluendis
frustra tempus impendatur. Doctrina hæc, quatenus
tam sollicitè genera *pœnarum & censurarum* distinguit,
prorsus noua, & in scholasticorum cerebro, non *anti-*
quitarum ecclesiasticarum peritia, sed fecibus corrupta-
rum doctrinarum imbuto, nata, atque producta fuit,
vt non diffitetur MORINVS *de administrat. sacram. pœ-*
nit. lib. VI. c. 25. §. 12. Inter alia vero eleganter osten-
dit, nouam hanc scholasticorum doctrinam a mente
& vsu veteris ecclesiæ alienam esse. *Cordatus quisque,*
ait, in auctorum ecclesiasticorum, qui undecim seculorum
spatio scripserunt, lectione tantillum versatus, mihi facile
concedet, artem illam stricte præciseque & secundum for-
malitates logicas, de censuris ecclesiasticis loquendi & phi-
losophandi, ante illud tempus ab ecclesiasticis auctoribus
non fuisse usurpatum. Vt enim præteream Burchardum
Wormaciensem episcopum & Iuonem Carnutensem, canonista-
rum suo tempore corryphæos, in quorum collectionibus ni-
hil eiusmodi deprehenditur; Hugonem Victorinum his poste-
riorem tot scriptis celebrem, in quibus tamen nihil eiusmo-
di agitat: Lombardus & Gratianus ἀρχότατοι κεισάλαι,
ille theologorum, hic canonistarum, qui annis post Iuonem
quinquaginta & seculo XII. in decimum tertium inclinante,
per orbem Christianum celeberrimi fuerunt, nihil tamen
scripserunt, ex quo conici possit, hunc de censuris præcisum
& artificialem loquendi modum illis fuisse cognitum, imo de
Gratiano facile demonstrari posset, illi fuisse prorsus inco-
gnitum, aut hunc velut paucis sic philosophantibus plane

Nata hæc de-
ctrina & diui-
sio in cerebro
scholastico-
rum,

ex confessio-
ne Morini

C

præ-

præteritum. Vnde enim apud eos colligetur, esse tantum tres censuras? depositionem & degradationem eo nomine non esse censendas: interdictum censuram esse, non autem cessationem a diuinis: irregularitatem impedimentum esse canonicum non censuram: censuras ad forum externum pertinere, non ad internum siue sacramentum penitentiae: imo vbi apud eos ipsam censuræ nomen sic acceptum & a ceteris pœnis & impedimentis ecclesiasticis distinctum? Istius generis quæstiones plures fieri possunt, de quibus apud istos autores nulla memoria, licet de clauibus ecclesiæ, e quibus originem ducunt, multus sit & frequens sermo.

& Espenii

§. XIV. Pari integritate & ingenuitate ducitur ESPENIVS cit. l. 2. §. 8. atque fatetur, definitionem censuræ communem vulgatamque apud antiquos non reperiri, nec veterum de censuris phrasi & disciplinæ aptatam, sed potius accommodatam iis, quæ post glossas & decretalium interpretes, scholastici passim de censuris tradiderunt. Præterea idem §. 13. obseruat, suspensionem (quam inter censuras ex iure clauium scholastici numerant) antiquitus non æque ac hodie censuris, a potestate clauiumque dependentibus, fuisse annumeratam, cum tamen censurarum fundamentum primum in iure clauium hodie constituant. Antiquæ doctrinæ, ab hodierna alienæ, elegens exemplum est in c. 12. X. de maior. & obed. vbi abbatissa refert, se canonicos suos & clericos suæ iurisdictioni subiectos, propter inobedientias & culpas eorum, ab officio & beneficio suspendere, qui tamen confisi ex eo, quod eadem abbatissa eos excommunicare non poterat, suspensionem huiusmodi non obseruabant. Iurisdictionem habebat abbatissa: vi illius suspendebat ab officio & beneficio clericos; eos tamen excommunicare non poterat, quod hæc potestas ex iure clauium, quod per

quod illustratur ex c. 12. de maior. & obed.

per *ordinationem* demum olim conferebatur, dependeret, a qua *ordinatione* remotæ erant mulieres. Hodie prorsus inuersa disciplina est. Suspendio censuris, ex *iure clauium* tractis, annumeratur; hoc vero ius per *ordinationem* episcopo demum confertur vt olim: ante eam etiam illud exercet. Quis enim ignorat, episcopos hodie etiam ante *consecrationem* ea peragere, quæ sunt *iurisdictionis episcopalis*, & omnes *censuras* infligere? cum ab hac vnice hodie trahi soleant. Aliud antiquæ disciplinæ documentum occurrit in *c. 3. X. de offic. iudic. ordin.* vnde liquet, plebanos in clericos & laicos tempore Alexandri III. *interdicti* vel *excommunicationis* sententiam quandoque ferre potuisse, quod *iure clauium*, ordinationi coherente, gauderent, quod in hac potestate olim sufficiebat. Anxii sunt interpretes circa interpretationem huius decreti, idque agere solent vt plurimum, vt salua thesi sua de *censuris*, a quibus *parochos* arcent, decisionem hanc admittere possint, quem in finem varia fingunt, supponunt, & comminiscuntur, quæ tamen omni fundamento carent.

& ex c. 3. de offic. iudic. ord.

§. XV. Retuli atque enarraui bona fide doctrinam interpretum communem, non tamen satis sibi constantem, de *pœnis ecclesiasticis & censuris*, de quarum *indole* vera & genuina me acturum esse constitui. Cardio ergo controuersia huc redit potissimum: *utrum hæc pœnæ & censurae sint proprie dictæ pœnæ, a temporalibus distinctæ, vt diuersum finem habeant, & an vera qualitas spiriualitatis illis assignari queat?* Deinde: an & quatenus ius hoc modo puniendi ecclesiæ attribui queat? Harum quæstionum examen vel ideo necessarium est, vt inde liqueat, quatenus & a quibus hoc ius in ecclesiis Protestantium, in quorum gratiam hæc scribo,

Cardo controuersia: an pœnæ ecclesiasticæ sint proprie dictæ pœnæ, vt a secularibus non distinguantur?

Capita pri-
maria dicen-
dorum.

exerceri queat? Id quod vt obtineri possit, ostenden-
dum erit, (1) nullam olim differentiam inter *cenfuram*
& *penam*, nec definitiones traditas olim cognitae fuisse:
(2) ecclesiam priscam proprie dictum *ius puniendi*,
quod reipublicæ proprium est, non affectasse; interim
pro statu suo peculiari, in quem coniecta erat, per
tria priora secula, simile quid, quod *paene* imaginem
haberet, inter se mutua conuentione introducere po-
tuisse: (3) constituisse hanc poenam conuentionalem
tum in *excommunicatione* laicorum, tum *depositione* cle-
ricorum, non item *penitentia*: (4) degenerasse, tribus
elapsis seculis, ecclesiaeque in rempublicam specialem
mutata, hos puniendi modos in poenas propriae di-
ctas, eisque additam *penitentiam*, (5) mox qualitatem
spiritualitatis cuiusdam iis superadditam ex nouo de
iure clauium principio: (6) pedetentim nouos puniendi
modos, etiam cum reipublica seculari communes, re-
ceptos, & publice agnitos fuisse, poenas has virtute
iurisdictionis & *imperii* exerceri, quo reipublicæ eccle-
siasticæ vigor in omnes reges principesque eo magis
stabiliretur: (7) has poenas *forensi more* in *inuitos* & *re-*
luctantes regulariter exerceri, & sic mera media coa-
ctiua esse: (8) abstinuisse iudicia ecclesiastica tantum
a *penis sanguinis* de cetero rationes ceterarum rerum
publicarum, quas seculares vocant, in suos traxisse
vsum. Ex his principiis (9) quaedam consecraria eruenda
sunt, in foris Protestantium vsum habitura.

premittitur
poenæ huma-
næ conceptus

§. XVI. Antequam vero in explicationem ha-
rum obseruationum me immittam, paucis rationem
poenæ proprie dictæ, prout est medium continendi ho-
mines in officio in *statu civili*, præmittam, vt tamen

a pæ-

a pœnis diuinis, theologice pertractandis, abstineam, quarum ratio alterius disciplinae & fori est. Nam ubi de pœnis ecclesiasticis siue secularibus sermo est, ius puniendi intuemur, quatenus ab hominibus in certa societate exerceri potest, quod cum iure Dei ipsius conferri non potest in omnibus. Vnde nec pœne naturales huc pertinent, quas CICERO de LL. l. 1. distinguit a pœnis iudicialibus: aliquo contaminati probro, pœnas luunt, non tantum iudiciis, quæ quondam nusquam erant, hodie multifariam nulla sunt, & ut sint, tamen per sepe falsa sunt; sed etiam agitatione furiarum, quæ insectantur eos, non ardentibus tædis, sicut in fabulis, sed angere conscientie fraudisque cruciatu. In eo sensu vero, quem prænotauimus, communiter definitur POENA, quod sit malum & definitio passionis vel positio mali, quod virtute imperii ab imperante in societate inequali subditis iniungitur ob malum actionis in salutem & tranquillitatem totius vniuersitatis, cui præest imperans. DN. BVDDEVS in theol. moral. P. 2. c. 4. §. 5. DN. THOMAS. in iurispr. diu. lib. 3. c. 7. §. 28. In omni pœna ergo (1) proponitur malum seu dolor, quem ho-

in qua 1) præ-
supponitur
malum

mines fugere solent, & non nisi ægre patiuntur, ut huius intuitu et metu mali desistant a re maxime cupida. Feruntur homines in omne malum morale; quia tamen eorum natura abhorret ab his, quæ ei maxime aduersantur, quorum pertinent mors, cruciatus corporis, existimationis, bonorum, ciuitatis, libertatisque priuatio, cetera: horror hic malos inducit, cogitque, ut a malis moralibus, quæ vincula inter homines tollunt rumpuntque, eo facilius abstineant. Parum autem refert, vtrum hoc malum consistat in priuatione boni, an in inflictione positiui mali, quia

2) delictum, vtrumque terret cogitque malos. (II) In pœnis de-
sideratur *malum actionis* seu *delictum*: quæ alicui eueniunt
incommoda & mala citra antegressum delictum, *pœ-
næ* rationem non habent, adeoque contingere pot-
est, vt quis ex delicto alterius, eique inflicta pœ-
na, incommodo quodam simul adficiatur, quod
tamen, licet dolorem pariat, molestumque sit,
pœnæ rationem proprie non habet, vt ostendit Dn.

3) superioris imperium, PRAES. diss. de pœna sine crimine. (III) Ius puniendi
vi imperii exercet tantum *imperans*, qui ius *imperii*
& *coactionis* habet, & in hunc finem ad principatum
& imperium admotus est, vt inordinatos, rebelles,
& tumidos in officio contineat, & legum executio-
ni studeat. Doctoribus, qua talibus, ius puniendi
datum non est, sed tantum *corripiendi* admonendi-
que, quorsum *elenchus pastorum* pertinet. Nec pro-
babile est, Christum ius *puniendi* doctoribus eccle-
siæ dedisse, cum omne imperium iis abiudicauerit,
nec statum politicum ordinauerit. Prout autem
ratio *imperii* sese habet, ita *pœnæ* ratio quoque æsti-
manda, nec dubium, quin in *societate domestica* pa-
ter vel dominus suo modo liberos vel seruos castiga-
re possit, in quantum limites imperii, ipsis concessi,
id patiuntur.

4) exercetur
in societate
inæquali

non in colle-
gio

§. XVII. Exercetur ius puniendi (IV) in
societate inæquali, vtpote quæ tantum imperio ar-
mata est, vt *ciuilis & domestica*. Gentium societas
æqualis est, & nemini in alterum competit impe-
rium, adeoque ius puniendi genti in gentem attri-
bui cum GROTIUS nequit. Dn. BVDDEVS cit. l. §. 7.
Pari ratione nulli collegio, *qua tali*, ius puniendi at-
tribu-

tribuendum, quippe quod *societatem aequalem* constituit; *imperio* carens *coactiuo*, vnde tamen *ius puniendi* fuit. Recte plurimum reuerendus Dn. PFAFFIVS *de origine iuris eccles. p. 205. collegium proprie loquendo nullam habet iurisdictionem, quia superioritate omni, & vi coactiuo, que ciuiliis est, prorsus caret.* Quamuis enim hoc omni collegio datum censeri debeat, vt socium legibus collegii recalcitrantem omniaque in societate perturbantem, a se abigere, eiicere, & communi consensu eum excludere queat; id tamen non tam fuit ex quodam *imperio*, quam ex natura *pacti*, quo receptus est in collegium. Hac lege quilibet in societatem recipitur, vt nisi se ad eius rationes peculiaris composuerit, & promissa impleuerit, tandem vt *indoneum* huius societatis *membrum* excludi possit. Vnde conficitur, vt etiam collegium, quod alias sine *imperio* est, *mutua conuentione* sese adstringere possit ad quandam *pœnam*, quo eo rectius finem sibi propositum & salutem societatis seu collegii obtineat, quam pœnam, dum reus subit, conuentionem implet, ad quod iure naturæ obstrictus est. Similiter dum collegium hanc pœnam ab eo exigit, id non iure *imperii*, sed *vi pacti*, imiti facit, & sic iure suo agit, qualis *pœna conuentionalis* etiam inter priuatos recepta est, a natura tamen *pœnæ proprie dictæ* magnopere ablu- dit. Interim hæc *pœnæ pactitiæ*, cum in abusum trahi & *dominatum* in collegio generare possint, sub- sunt inspectioni & directioni imperantis in statu ciuili, cui ipsum collegium subest, cum eius interfit, ne nouus in republica *dominatus* emergat, & inde de- trimentum republica capiat.

nisi ex pacto
tam expresse
quam tacito.

§. XVIII.

5) infligitur
subditis,

§. XVIII. Exercetur pœna (V) in eos, qui punientis imperio subsunt, in quo differt a *vindicta*, quam etiam par in parem exercet, quæque vnice alterius malum propriamque satisfactionem & securitatem intendit, in statu *ciuili* vero prohibita, in *naturali* tantum permessa. Vnde in quos ius puniendi quis exercet, hos non potest non sibi subiectos asserere, quod facit curia Romana, cum suo Præfule ius puniendi in imperatores, reges, & principes, mira rerum metamorphosi, sibi arrogans, quo ipso grauissimum maiestati eorum & independentiæ infligitur vulnus. Porro exercetur (VI) in *inuitos*, quia remedium *coactiuum* est, quod *inuitum* præsupponit. Etsi vero hoc non sit accipiendum eo sensu, vt delinquens *resistere* debeat executioni pœnarum, quin potius certum sit, quemlibet obligari ad pœnam patiendam, quam iudex ipsi imponit; palam tamen est, *animo* prorsus *spontaneo* eam non suscipi, multo minus delinquentem obligari, vt sponte se pœnæ offerat, adeo vt dici soleat etiam in ecclesia corrupta: *de occultis non iudicat ecclesia*. Qui *pœnas spontaneas* fingunt, vt plurimum credulam plebem præsupponunt, cui sub *necessitate salutis æternæ* vel *meriti singularis acquirendi* hæc necessitas imposita, vt sponte se doloribus & cruciatibus adficiant & flagellis se subiiciunt, qua circumstantia præsupposita, magis *inuiti*, quam *volentes* esse videntur, adeoque cauendum est, ne *externo colore* decipiamur, sed rem ex *veritate* æstimemus.

7) in salutem
societatis totius

§. XIX. Denique (VII) exercetur *pœna in salutem societatis totius*, vt huic bene sit, & quilibet in officio contineatur, atque id ipsum est, quod asserit

ferit ICTUS in *l. 1. d. iustit. & iur.* quod per *pœnarum & præmiorum propositionem bonos facere intendat* legislator h. e. *ciues bonos*, qui pacifice & secundum leges in republica degant. Videlicet per pœnarum executionem primario intenditur utilitas, & commodum totius societatis ciuilibus, vt exemplo eius, qui punitur, ceteri absterreantur a re maxima cupida, tum etiam vt ab eius impetu noxiõ omnes sint securi, & is quoque, qui læsus est, quem in finem aliquando e medio tollendus, vel ita constringendus delinquens, ne imposterum nocere, pacem publicam turbare, aut iussibus magistratus resistere possit. Præterea cum salus reipublicæ in imperio & subiectione contineatur, pœnæ potissimum etiam huc tendunt, ne subditi effrenes vinculum *subiectionis* perumpere audeant, ad quod satis proni sunt. Vno verbo: pœnis continentur subditi in subiectione conuenienti, deterrentur a delictis, & securi atque immunes ab omni violatione & noxa præstantur. *Emendatio* ipsius delinquentis, per *pœnas* nec obtineri potest, nec ad quasuis pœnas, veluti *capitales*, quadrat. Coactio neminem emendat *intrinsicè*, sed tantum operatur, ne mali affectus, qui intra pectus dominantur, facile erumpant, sed potius refrenentur, quo tandem fit, vt homines *externe* dicantur emendari. Talis vero *emendatio* admodum fragilis est, & tantum, donec *periculum subeundæ pœnæ* imminet, durat. Hoc si deesse videtur, facile erumpunt pravi affectus in aliorum iniuriam. Satis neruose Davus apud HORATIVVM *lib. II. sat. 7. v. 71.*

non primario
in emenda-
tionem de-
linquentis.

*Non sum mæchus, ais, neque ego hercule fur, vbi
vasa*

D

Præ-

*Prætereo sapiens argentea: tolle periculum,
Iam vaga profliet frænis natura remotis.*

Quos duntaxat metus pœnarum retinet in officio, id quod intendit legislator, boni quidem externe redduntur, quatenus a delictis abstinere coguntur, interne tamen mali permanent, nisi diuiniorebus remediis emendati fuerint.

Species pœnæ apud Romanos fuit censura

§. XX. In hoc distinguunt *censuram morum a pœnis*. Censores apud Romanos erant *magistratus maiores*, primum quidem ad *censum peragendum* constituti, paulatim etiam id negotii iis datum, ut de *status & moribus civium* censerent & *mores populi regerent*; ut ait CICERO III. de LL. c. 3. ea forsitan occasione, quod constituere deberent, quinam in censum seu *libros censuales* referri deberent, quod seruis, peregrinis, mulieribus, aliisque denegatum, adeoque de *statu* simul censebant, qui multum a *moribus* dependet. *Regendis moribus civitatis*, ait ASCONIUS PEDIANVS in Cicerone pag. 20. Censores quinto quoque anno *creari* solebant. Hi prorsus *ciues sic notabant*, ut qui *senator* esset, *eiiceretur senatu*; qui *eques Romanus*, *equum publicum* perderet; qui *plebeius incæritum tabulas* referretur & *æarius* fieret, ac per hoc non esset in albo *centuriæ suæ*, sed ad hoc esset *ciuis tantum*, ut pro *capite suo tributi nomine* *æa penderet*. Pertinebant ad iudicium de moribus *vitia* hominum non *crimina*, pœnis publicis coërcita h. e. illa, quæ non erant contra leges, seu non *iniusta*, sed non *honestæ*. Non enim omne quod licet, seu quod leges non prohibent, honestum est, cum impossibile sit, ut leges circa *mores* hominum quoscunque & *decorum* fieri possint. Quæ *vita honestatem* violant, non semper

a censoribus moribus regendis præfæctis inflicta

ob vitia & indecoras actiones.

semper pacem publicam turbant, id quod per *delicta* & *crimina publica* demum fit. Qui honestatem vitæ v. c. temperantiam, respuebat, negligebatque, *indecore* vivebat, sed non iniuste, adeoque legum coërcitioni non subiacebat, quamvis censores mores eius indecoros notabant, vt plenius declarat Dn. THOMASIVS *de iudicio & censura morum c. 1. & 2.* Cui illa quoque ratio accedebat, quod olim Romani stricte legibus suis insisterent, quæ tamen ab initio pauciores erant. De quibus nihil cautum erat legibus, permessa censebantur, quod non essent prohibita. Plura postea legibus prohibita sunt, quæ ab initio *iudicio censorio* tantum subiecta fuere, prout rationes reipublicæ id postulare videbantur, vt quæ circa pœnas *calibatus* legibus Iulii constituta fuere.

§. XXI. Sicuti vero hoc institutum Romanæ reipublicæ proprium fiat, ita obseruo, 1) censores, qui regendis moribus civium præerant, fuisse *magistratus maiores*, adeoque *iurisdictione & imperio* præditos. 2) Iudicium tamen de moribus, quod ferebant, non eodem modo, vt cognitio de causis criminalibus, fuisse peractum, sed citra processum *ordinarium*, summaria præcedente informatione, qua de causa notæ censuræ non habebant vim effectumque *rei iudicatæ*, vt CICERO *pro Cluentio c. 42. seq.* diffuse docet apud Dn. THOMASIVM *cit. l. c. 21.* Proinde notæ censoriæ poterant a magistratibus negligi, a populo rescindi, & a iuratis iudicibus repudiari, vt CICERO ait. Quin etiam nec 3) nota censoria *infamiam iuris* inferebat, sed tantum *infamiam facti* seu *ignominiam*, quæ tamen facile abstergi seu dilui poterat, vel mutatis moribus, vel sprete a populo nota

Censores exercuerunt iurisdictionem

sine processu

infamia facti notabant ruperit viuentes

& sic punie-
bant

cenforia. Interim 4) nota cenforia erat species quædam *pæne* seu *coactionis*, cum etiam ad remotionem ab officio & gradu dignitatis sese extenderet. Id obseruat BODINVS *de republica lib. VI. c. 1.* aiens: *Ego cenforum notam, ignominiam, reprehensionem omnibus omnium magistratuum iudiciis ac sententiis acerbiozem fuisse puto. Cum enim lustrum agerent, ciuibus in Campum Martium coactis, aderant interdum quingenti, aut quod minimum trecenti senatores, ordo equestris duplo maior, plebs ipsa, quantum quidem loci amplitudo capere poterat; omnes trepidi & anxii, qua quisque ignominia notaretur.* Conf. DN. THOMAS. *cit. l. §. 22.* Ita vero 5) nota cenforia æque castigabat vitia hominum praua, ac quidem sententia iudicialis *delicta*, & vtriusque idem erat finis, scilicet vt metu *cenfuræ* & *pæne* ciues absterrentur a vitiis & delictis, & ita salus reipublicæ & tranquillitas salua & incolumis esset. Tam in *cenfura* quam *pæna* intendebatur *coactio*, quæ tamen vitia non corrigit *interne*, sed tantum efficit, vt homines *externe* honeste viuant *metu cenfuræ*. Quamuis ne hoc quidem *cenfura* sua obrinuisse Romanos, obseruet DN. THOMASIVS *cit. l. §. 3. §. II.* doceatque, in republica Romana per *cenfuram* nihil minus quam vitia fuisse eradicata.

ob finem poe-
nis commu-
nem.

Progressus ad
pœnas eccle-
siasticas,

quas primæui
Christiani a
cenfuris non
distinguerunt

§. XXII. Hisce præsuppositis ad eorum explicationem probationemque deuenio, quæ §. XI. a me allata sunt. Primus articulus est, veteres iuris ecclesiastici scriptores nullum fecisse discrimen inter *cenfuram* & *pœnas ecclesiasticas*, sed his appellationibus promiscue vsos fuisse, nec vilam habuisse rationem, eas distinguendi, prout iam obseruauit

MORI-

MORINVS supra laudatus. Id quod si verum est, certum quoque atque conclamatum est, in modis *castigandi*, seu *disciplina ecclesiastica* vnum eundemque finem scopumque habuisse ecclesias, non alium in his, alium in aliis castigandi modis, prout constituerunt canonistæ, distinguentes inter *cenfuram pœnamque*. Omnis disciplina & castigatio in priuatione vel *communions ecclesiasticæ*, vel *officii sacri* consistebat, quod agnoscit CYPRIANVS *epist.* 3. Rogatiano scribens, vt diaconum contumacem vel *deponat* vel *abstineat*. Ultra in puniendo nec progrediebantur Christiani, nec progredi poterant. Vtraque *discipline* species, vel *pœna* vel *cenfura* vocabatur & quidem posterior appellatio, vel ideo placuisse videtur primæuis in Romano imperio Christianis, quod *cenfura* apud Romanos etiam in priuatione iuris vel dignitatis consisteret, vt modo obseruatum est. Ita TERTULLIANVS excommunicationem vocat *cenfuram diuinam* in *apolog.* c. 39. In *tract. de pudicit.* c. 16. p. m. 568. *lit. b.* condemnationem libidinum pœnalem hoc modo depingit: *vt intelligas quanta securi cenfura omnem syluam libidinum cædat & eradicer.*

vt tamen
cenfuræ ap-
pellatione
sæpe vterentur

docente Ter-
tulliano

§ XXIII. Euidentiùs hanc thesin demonstrat CYPRIANVS, qui *epist.* 59. *edit. Bremens.* ad Cornelium, de FELICISSIMO ob crimina plurima condemnato scribens ita infit: *legi literas tuas ecclesiasticæ discipline & SACERDOTALIS CENSURAE satis plenas*, quia CORNELIUS eundem condemnauerat atque eiecerat. Hinc in sequentibus addit: *non esse relinquentiam ecclesiasticam disciplinam aut SACERDOTALIEM CENSURAM.* IDEM *epist.* 11. pœnas diuinas, quas peccatoribus minatur Deus, vocat *diuinam*

& Cypriano

quæ in ex-
communicatione & de-
positione
quæsitæ fuit

nam censuram. Porro *epist. 55. p. 110. censuræ obstinationem* de iis prædicat, qui pœnitentibus pacem in perpetuum denegabant. *Depositionis & excommunicationis pœnas*, primis tantum seculis vtitas, sub appellatione *pœnæ* coniungit *IDEM epist. 52. p. 97. scribens: Hanc conscientiam criminum iam pridem timebat, propter hoc se non de presbyterio excitari tantum, sed & communicationi prohiberi pro certo tenebat, & vrgentibus fratribus imminebat cognitionis dies, quo apud nos causa eius ageretur, nisi persecutio ante venisset. Quam iste voto quodam euadende & lucrande damnationis excipiens, hæc omnia commisit & miscuit, ut QVI EIUS de ECCLESIA EXCLVDI debebat, iudicium sacerdotum voluntaria discessione præcederet; quasi euasisse sit POENAM, præuenisse sententiam. Hoc quoque confirmat epist. 43. pag. 82. his verbis: Et quidem de Dei prouidentia, nobis hoc nec volentibus, imo & ignorantibus & tacentibus, POENAS, quas meruerant, rependerunt, ut a nobis non eieci, vltro se eiicerent, ipsi in se pro conscientia sua sententiam darent, secundum vestra diuina suffragia, coniurari & scelerati de ecclesia sponte se pellerent. De eiectorum pœnis IDEM epist. 59. p. 131. sic edisserit: si autem quis vltro & crimine suo perierit, & pœnitentiam agere atque ad ecclesiam redire noluerit, nos in die iudicii inculpatus futuros, qui consulimus sanitati; illos solos, in POENIS (in statu excommunicationis) remansuros, qui noluerint consilii nostri salubritate sanari. Ceterum quamuis ab initio pœnitentia non pœna aut censura proprie dicta, sed medium, pacem in ecclesia recuperandi, & restitutionem in integrum impetrandi, esset, pedetentim ta-*

pedetentim
etiam in pœ-
nitentia

men,

men, postquam certa tempora variique labores pœnitentiales determinati sunt, in *cenfuram* & *pœnam* degenerauit, vnde etiam passim a CYPRIANO nomine *cenfuræ* venit. In *epist. 55. p. 101.* se purgat a suspicione, quod *animum suum a disciplina & censura priori deflexisse videatur, vt his, qui libellis conscientiam suam maculauerint, vel nefanda sacrificia commiserint, laxandam pacem putauerit.* In sequentibus adfert temperamentum, quocum lapsis agendum, quibus nec in totum spes communicationis & pacis deneganda, nec tamen rursus *CENSURA EVANGELICA* soluenda, vt ad communicationem temere proflirent, sed traheretur diu pœnitentia. Tandem P. III. *ibid. id* demonstrat exemplo ipsius Dei: In *Psalms enim legimus, CENSURAM pariter & clementiam Dei, comminantis simul atque parcentis, PVNIENTIS vt, corrigat, & cum correxerit, reseruantis.*

§. XXIV. Quamuis vero & hactenus dictis liqueat, clericos olim & ab officio remotos, & quandoque simul *eiectos*; laicos vero tantum *eiectos* seu excommunicatos, & redeuntes *cenfuræ pœnitentiali* subiectos fuisse; obseruauit tamen MORINVS de *administrat. pœnit. lib. IV. c. 3.* pedetentim eo deuentum fuisse, vt propter quæ peccata laici eiiciebantur, & pœnitentiæ subdebantur, propter eadem clerici deponerentur. Id illustrat ex BASILIO aiente: *Episcopus vel presbyter vel diaconus fornicationis vel perurii vel furti conuictus deponatur, & non segregetur; dicit enim scriptura, non vindicabis his in id ipsum, similiter reliqui quoque clerici.* Rationem inter alia quoque hanc addit, quod laici *eiecti* rursus in

laici magis
excommuni-
cati, clerici
vero depositi

in eum, ex quo exciderant locum, recipiantur, non autem clerici depositi restituantur. *Tanquam ergo, ait, ei non reddendo diaconatu in ea sola punitione steterunt.* Accessit post trium seculorum priorum lapsum *depositioni* clericorum *suspensio ab officio*, quæ ἀφισιωσις segregatio quoque dicta est, quatenus *depositioni* opponitur, quod indicant *canones apostolorum* hoc tempore collecti. Etenim *c. 5. de clerico cauetur: Si eiecerit prætenu religionis uxorem, SEGREGETVR, & si perseueret, DEPNATVR;* quemadmodum etiam in *c. 57. & 58.* hæc duo opponuntur v. HARDVINVS *tom. I. concil. p. u. & 23.* Vltorius postquam *pœnitentia* quoque instar *pœnæ* esse cœpit, inde factum, vt quandoque laici ob *minora delicta* ab *excommunicatione* quidem immunes redditi, inter *pœnitentes* tamen, qui iam gradum *primum secundumque* sustinuerant, constituti fuerint, qui etiam adhuc segregati erant a *fidelibus*, prout accipienda esse existimo, quæ MORINVS *cit. l. adfert, & post eum SVICERVS in thes. eccles. voce ἀφισιωσις.*

§. XXV. Qua de causa antiquæ *cenfuræ* vel *pœnæ* huc reduci possunt. PRIMA eius species erat *excommunicatio*, seu priuatio communionis totalis: SECUNDA, *depositio* clericis infligenda, quo ipso *laicam* accipere dicebantur *communione*. *Communio laica* erat, vt verbis ALBASPINAEI *lib. 1. de veter. eccles. ritib. obs. 4. n. 5.* vtar, *esse in ecclesia & de ecclesia tanquam laicum, ita vt qui ecclesiasticus laicæ communioni deputabatur, gradu suo perpetuo excideret, & ex clerico fieret laicus.* Neque enim tunc cognitum erat anathema Tridentinum, iis dictum, qui docent, clericum ordinatum, maxime presbyterum, laicum

& pedetentim suspensi

laici quandoque non eiecerit, sed inter pœnitentes collocati

Vnde obtinuit

- 1) excommunicatio
- 2) depositio,

laicum rursus fieri posse. TERTIA *segregatio*, vel ³⁾ *suspensio*, *suspensio ab officio*, erat, quorsum meo iudicio comodo referri potest censura *peregrine communionis*, latinis dicta. Cautum quippe erat, ne clerici sine *litteris formatis* peregre abirent. Si absque his aduenerent, forsitan quod eis excidissent, non quidem *excommunicatis* accensebantur, sed nec ad ecclesiam communionem admittebantur, quod de eorum statu, nondum constaret, (*v. can. Apost. 32.*) donec tandem ecclesia, ad quam venerant, aliunde de eis satis informata esset. In effectu ergo *suspendebatur* interim *communio* cum eis, vt clericis, vnde postea genus *pœnæ* ortum traxit, vt clerici delinquentes *communione peregrinam* acciperent, h. e. ad aliquod tempus suspendderentur ab officio ecclesiastico, donec ad frugem rediissent. Hi itaque restituebantur, non item *depositi*. Conf. ALBASPINAËVS *cit. l. obs. 3.* QVARTA est ⁴⁾ *pœnitentia*, & quia status *iektorum*, sed per *pœnitentiam* ad ecclesiam redeuntium ita comparatus erat, vt secundum *quid* tantum, sed non *perfecte* communioni essent restituti, inde genus *pœnæ* & *cenfuræ* paulisper enatum est, vt quosdam delinquentes non excommunicarent penitus, sed tamen eosdem ad tempus inter pœnitentes in certo gradu collocaerint, vt cum his tantum communicarent, adeoque hæc pœna dici posset, *communio pœnitentium*.

§. XXVI. Omnis itaque pœna & censura in *privatione communionis* consistebat, & quidem ^{a)} *excommunicatio* in privatione totali communionis ecclesiasticæ, qua desinebat esse *membrum* ecclesiæ *externum*, non tamen internam *unionem* cum Deo amittebat, si inique eiectus esset: ^{β)} *communio laica*

E

in

Omnis pœna in privatione communionis varia ratione quaesita fuit

in priuatione communionis clericalis, qua definebat esse membrum inter clericos, & laicus fiebat: γ) *communio peregrina* in priuatione officii sacri ad tempus, quia suspendebatur communio cum clerico, qua tali, vt tamen non fieret laicus: δ) *communio penitentialis*, qua non definebat esse membrum ecclesiæ, sed ad tempus *communio plena* cum fidelibus suspendebatur, & leuius delinquens in quendam gradum penitentium detrudebatur. ε) *Denegatio simplex communionis*, quam *abstentionem* dicebant, quam episcopi inter se exercebant, si cum aliis, a quibus discrepabant, communicare volebant, quæ tamen non erat perfecta & plena *excommunicatio*, vt supra iam dixi. Denique ζ) *penitentia plena & legitima*, quam eiectioni subire tenebantur, & quam diu in eo statu erant, nondum communioni perfecte restituti erant, adeoque eorum *communio imperfecta* erat MORINVS *cit. l. lib. IV. c. 15.* Alias *pœnas & censuras* ignorauit ecclesia prisca per aliquot secula, donec corruptior eiusdem status, postquam ad dominatum & πολιτείαν omnia composita fuere, plures nouas ex *statu* ciuili receperit, & inde subtilia quædam discrimina inter *pœnas & censuras* excogitauerit. Diversis autem appellationibus hæ censuræ distinguebantur, tum a *Græcis* tum a *Latinis*, quod ad varias difficultates ansam præbuit, vt vel, quæ MORINVS *cit. l.* adfert, abunde testantur.

De iure ecclesie has censuras exercendi

§. XXVII. Tradidi censurarum varias species pedetentim receptas, imo paulisper tractu temporis immutatas: consequens est, vt addam, *quo iure ecclesia has exercere potuerit?* cum ex multis argumentis constet, ecclesiam prisecam non fuisse *republicam*,

blicam, imperio externo & iurisdictione a Christo haud instructam, nec ab episcopis primævis per schemata politica gubernatam, quamuis hoc interpretes antea allati vno ore doceant. Atque in hoc consistit *membrum secundum*, quod explicandum suscipio. Videlicet ecclesiarum quarumcunque primitiuarum fructura & ratio ostendit, eas cohæsisse ad instar *corporum equalium*, in quibus *imperii & iurisdictionis* exercitium concipi nequit. Id ab aliis iam satis probatum est euitumque, imprimis a Dn. PRAESIDE ad tit. X. de maior. & obed. in tom. I. iur. eccles. Dn. PFAFFIO in orig. iur. eccles. & PUFFENDORFIO de habitu relig. ad vitam civilem. Quæ pro asserenda hierachia ab ecclesiæ Romanæ doctoribus, vt HALLERIO, M. A. de DOMINIS, PETRO de MARCA, BOZIO BELLARMINO aliisque in medium adferuntur, non examinabo, cum inter Protestantes plerosque conclamatum sit, illa esse *diuinitata*, & ab intentione Salvatoris & praxi Apostolorum aliena. Hoc vero posito, ius puniendi delinquentes quoque cessare debuit, quod etiam agnoscit plurimum reuerend. Dn. PFAFFIVS de orig. iur. eccles. p. 38. aiens: *Ordo hic & hæc directio in ecclesia ista primitiua sine vlla dirigentium supereminentia magistrati, sine vlllo Domino, SINE ETIAM POENIS*, (Spirituales illas miraculosasque, quas Apostoli facultate extraordinaria præditi malis instigebant, excipimus) omnique tyrannide procul habita, exercita fuit. De exceptione adducta, p. seq. ita edisserit: *Apostoli quippe pœnis miraculosis potestate hæc a Domino instructi peccatores affligebant, dirisque ipsos & satanæ, anathemate subinde adiecto, deuoueant. Nec velim, addit p. 66. aias, hinc patescere & elucescere, Apostolos autoritate civili quadam a Christo ad regendam ecclesiam donatos fuisse, a minori*

ecclesia primitiua non fuit respublica

Ergo iure imperio punire non potuit

ad maius valere consequentiam. Iam enim ab extraordinariis *ἁγίσμασι* & punitionibus miraculosis & *ἑνθάτοις* ad ordinariam facultatem, quæ & iis adscribitur, qui miracula patrare haud valent, consequentia non valet. Hoc ipso reprobatur eorum doctrinam, qui traditionem satanæ a PAVLO exercitam, ordinariæ potestati episcoporum adscribunt, ut pœnam quandam spiritualem ecclesiæ proprio iure attribuere possint.

duo fundamenta iuris puniendi

1) ex statu peculiari primitivæ ecclesiæ

quæ omni præsidio reipublicæ destituta fuit

§. XXVIII. Duo vero omnino sunt fundamenta; qua tum *ius*, tum *usum* primitivæ ecclesiæ legitimare, præterea vero discrimen inter hodiernam ecclesiæ Romanæ doctrinam & antiquam sinceritatem ostendere possum. Primum *ex statu peculiari primitivæ ecclesiæ petendum*: alterum ex ratione & natura collegiorum atque consociationis hauriendum. Quod ad primum attinet, etsi ecclesiæ, ut sodalitia alia æqualia, essent in & sub republica, & sic præsidio eius merito frui debuissent, hoc tamen infideles magistratus & imperatores ecclesiis non tantum denegarunt, sed etiam eas & sacra in iis peracta dirissimis vexarunt persecutionibus, publicisque edictis exterminare annisi sunt, quo ipso factum, ut ex odio gentiles ecclesias prorsus reprobarent, ut collegia illicita damnarent, & *pacis* tempore etiam, quod quandoque diuino beneficio iis datum est, indignas eas iudicaret, quarum curam haberent, quarumque res salvas atque incolumes cuperent. Hoc modo Christiani eorumque sodalitia reipublicæ præsidio omni destituta, diuina principaliter gubernata sunt providentia, & intrinseco quodam regimine, quod, ex *necessitate communi* & *æquali*, sibi communi consensu constituerunt, gubernata. Hoc modo

modo Christiani, omni reipublicæ tutamine destituti, res suas sibi habere, & a semet ipsis omne præsidium auxilium & remedium querere coacti fuere, & sic non potuere non *iure collegii*, quo ad minimum inter se gaudebant, per pacta determinare, quæ in rem suam facere videbantur, quæque ordinem pacem & tranquillitatem conseruabant. Hoc modo *ex accidente* Christianorum corpora libera erant ab omni imperio ciuili: si a Deo discesseris, a semet ipsis dependebant: rationibus reddendis haud obnoxia quoad regimen, ab illis tantum exactis, quæ publica munita erant approbatione: propriis sustentabantur legibus & pactis, legibus reipublicæ *ex accidente* soluta, quod intuitu eius *personam moralem* haud sustinerent, vt ostendit Dn. PRAES. tom. I. iur. eccles. ad tit. de maior. & obed. §. 22. seq. Suis porro constabant iudiciis mutua confederatione firmatis, in quibus magno cum pondere, vt in conspectu Dei, indicabatur, vt ait TERTVLL. in Apolog. c. 39. eas inter se pœnas constituiebant, quas natura collegii permittebat, sine vlla prouocatione ad tribunalia reipublicæ: soli visitationi & inspectioni suorum Præpositorum suberant, & vt binis dicam verbis, a reipublica in *regimine interno* vel ideo non dependebant, quod ab ea essent derelicta, oppressa, conculcata, fugata & inter non entia *moralia* relata, destituta scilicet approbatione ciuili, qua omnia collegia & corpora ex legibus Romanis indigebant per l. 1. 2. 3. D. de colleg. & corpor.

sibi relicta

§. XXIX. Hic status vero ecclesiæ, quatenus vt collegia & corpora externa considerantur, per se non erat proprius, sed *ex accidente* iis obueniebat.

qui status ex accidente iis accessit

E 3

Quia

regimen ta-
men quod-
dam deside-
rauit

Quia ecclesiae seu fideles, *in uno coetu* considerati, in & sub republica viuebant, exemptionem ab omni *subiectione civili*, utpote cui omnia corpora, qua talia, suberant, sibi asserere nec poterant nec debebant. Hoc quidem certum expeditumque est, ex ratione *finis & natura* omnibus collegiis communi, permissum iis fuisse, quae ad finem propositum spectabant, determinare & ordinem talem seruare, quem res Christianae spectabant. Quandoquidem generatim permissum erat collegiis quibuscunque probatis iuxta *l. 4. pr. de colleg.* vbi CAIVS ita: *sodales sunt, qui eiusdem collegii sunt, quam graeci βραδερὰν vocant. His autem potestatem facit lex, pactionem, quam velint, sibi ferre, dum ne quid ex publica lege corrumpant.* Neque villo imperio aut potestate civili ad eius directionem fuisset opus, si omnia & singula membra in verae pietatis tramite ambulassent, & Spiritus sancti regimini vnice sese commississent, quia sic demum *coactio* omnis quieuisset, remedia civilia locum haud inuenissent, & iudiciorum vigor omni applicatione destitutus fuisset. Inanis est legum terror, vbi omnia spontaneo spiritu fiunt: arma civilia facebant, quando turbatores pacis & euerfores boni ordinis desunt, his ipsis compescendi; denique si lites iurgia grauiora & feditiones deficiunt, vel facili opera sedari possunt, *iudicia coactiua* ab his collegiis ab esse possunt. Vno verbo: regiminis civilis ratio ad ecclesiasita comparatas, instructas, & effigiatas sese non extendit, quia *legum terror, arma civilia, poene & iudicia coactiua* rebuspublicis propria sunt, inordinatis, inquietis & malis tandum obiiicienda.

§. XXX.

§. XXX. Enimuero vbi tales *ecclesie externe* in hoc imperfecto rerum statu deprehensæ fuerint, vt verum fatear, ignoro. Equidem egregia & excellens fuit plerorumque primorum Christianorum virtus; sed Zizania in optimo etiam agro hinc inde prorupit: admiranda infinitorum fidelium fuit pietas & solida in Christum fides; sed etiam hypocrites & schismatum semina sub ipsis Apostolorum temporibus paulatim sparsa sunt, vt non defuerunt *hostes ecclesiarum interni*: humilitatis studium insigne plerisque propositum, & a plerisque etiam excultum fuit; quis vero ignorat *Φιλοκρωτεύοντας* imperium quoddam in ecclesiis affectantes & turbas dantes? *III. epist. Ioh. vers. 9. epist. Iud. v. 12.* Seculi secundi mores iam declinarunt, & seculo III. pleraque adeo in peius ruere cœperunt, vt seditiones, factiones & turbæ hinc inde, maxime Romæ & in Africanis coetibus, auditæ, aliisque variis malis domesticis afflictæ fuerint ecclesiæ. Quis crederet, iam seculo II. fulcra *dominatus sacri* quodammodo iacta, & subsequente adeo corroborata fuisse, vt subito, omni exuta æqualitate, episcopatus in quendam principatum degenerauerint, viresque sequentibus temporibus sumserit? Præterea persecutiones multos in auersam ab ecclesia mentem traxerunt, vt infiniti lapsorum casus ostendunt, qui sedatis ecclesiæ rebus Christianis rursus annumerari malebant. Hic status ecclesiarum singularis desideravit aliquam *disciplinam*, ne *hostes interni* eas destruerent, aut impii fidelibus mixti traducendi Christianos occasionem gentilibus præberent, (ad quod admodum proni & proclives erant) quoscunque despera-

ob varia mala, in ecclesiis erumpentia

quæ disciplinam quandam desiderarunt

speratæ atque deperditæ conditionis homines in cœtibus fidelium tolerari, foueri, recipi. Inde cogitandum de mediis purgandi ecclesias facinorosis hominibus, & calumnias gentilium, quas collegit KORTHOLT in pagano obrectatore, ipso facto retundendi, quod pluribus illustrat Dn. PRAES. *diff. 3. ad Plinium II. § Tertull. §. 2. seqq.*

in sacris non
clare deter-
minatam

sed introdu-
ctam per con-
fœderatio-
nem.

§. XXXI. Quamuis vero plurimi ea ducantur opinione, *disciplinam* hanc in sacris determinari, & præscribi, vt ex nonnullis locis, scilicet *Marth. XVIII, 15. Iob. XX, 23.* aliisque colligunt; plurima tamen sunt, quæ hisce fundamentis apparentibus opponi queunt, a Dn. PRAES. *cit. l. §. 6. seqq.* adducta quæ non repetam. Planius atque euidentius fundamentum adferunt hi, qui mores primæuos Christianorum tradiderunt, qui ad *confœderationem mutuam* tum ecclesiarum inter se, tum eorum, ex quibus cœtus constabant, pro-uocant, docentque, TERTULLIANO in *apol. c. 2.* interprete, Christianos in tam *extraordinario statu* collocatos, de *disciplina confœderanda* in suis egisse coetibus; seque, vbi per baptismum in coetum fidelium recepti, sub *manu antisistis*, congregata tota ecclesia, obstrinxisse de delictis *sub iactura iuris fraternitatis* vitandis, teste EODEM ad *Scapul. c. 1. § de coron. c. 3. § 13.* Qua de causa de eo, qui eiiciendus erat ob lapsus grauiores, iudicium quoddam agebatur coram tota ecclesia, præside[n]te *episcopo cum presbyteris*, vt rursus TERTULLIANVS in *Apol. c. 39.* docet. Plenius vero hanc praxin tum *Romanæ* tum *Africanarum* ecclesiarum enarrat atque probat CYPRIANVS. *Æquum* enim erat, vt quoties de membro abscindendo, *ex præcedente peccato,*

cato, agebatur, omnes quoque consentirent, qui eum in *fraternitatis iura* admiserant. Hoc intuitu vero hæc *pœna* erat *conventionalis & pactitia*, non vero, ut in republica, virtute *iurisdictionis & imperii sacri* infligebatur, a qua potestate adhuc plerique episcopi alieni erant, quamuis seculo III. quidam *principatum* quendam & *magistratum* iam affectarent. Prouocat quoque ad hanc *confederatam disciplinam* passim pl. reuerend. Dn. PFAFFIVS in *orig. iur. eccles.* ostenditque, libertati hoc ecclesiarum datum fuisse, ut certum ordinem regiminis inter se introducere potuerint.

Inde pœna conuentionalis nata

§. XXXII. Præter *confederationem ecclesiarum*, status quoque ecclesiarum, quatenus *collegii iura* exercere poterant, idem ius iis indulgebat, ut excludere & a cœtu suo separare eos possent, qui contra datam in baptismo fidem delictis & lapsibus grauioribus sese maculauerant. In hoc alterum fundamentum iuris *excludendi* a cœtu fidelium delinquentes colloco, id quod sicuti cuius collegio, qua tali, concedendum est; ita rursus inde liquet, potuisse ecclesias primæuas, hoc ius sine vlla *iurisdictione* aut *imperio sacro*, quod ab iis admodum alienum fuit, exercere, vniuersis, qui in eo cœtu erant, membris ad hunc *excludendi actum* concurrentibus. Quamuis vero ab vna particulari ecclesia eiectus, in aliis haud receptus, donec ab ecclesia eiiciente in integram restitutus fuerit, quod vel exemplum MARCIONIS docet, teste IRENAEO *lib. I. adv. heres. c. 3.* id tamen ex *intima vnione omnium ecclesiarum inter se* profectum est, quæ non permittebat, ut factum vnius ecclesiæ ab aliis improbari potuerit. Id vero omnino factum fuisset, si reliquis ecclesiis ab aliis eiectos in suam fraternitatem

Præter 2) ex natura collegiorum hæc pœna fluxit

citra conceptum imperii

F re-

recipere licuisset, quod ita alterius ecclesie iudicium iniquitatis accusassent, prout presbyteri Romani, nulla adhuc ambitione imperii cuiusdam ducti, egregie agnouere in MARCIONIS exemplo, teste IRENAEO *cit. l.*

quod illustratur testimonio Dupinii

§. XXXIII. Fundamenti huius veritatem placet illustrare verbis DUPINII de *discip. eccles. diss. 3. in præloq.* vbi ita inquit: *Nulla est hominum societas, cui ius non sit & potestas eorum expellendorum, qui leges societatis infringunt, vel eius bono aduersentur. Quemadmodum enim in corpore humano membra purrida sunt refecanda, ne totum corpus insiciant, aut sicut in gregibus morbide oves a sanis secernende sunt, ne per totum ouile morbus grassetur; ita etiam in hominum societatibus necesse est, eos, qui societati pessimis factis vel exemplis obsunt, expelli, tum ne societatem perturbent, tum ne ceteri in eandem trahantur peruersitatem. Id vero si qua in societate necessaria, maxime in ecclesia, cuius finis est, rectam fidem & bonos mores in hominum animis conseruare, ut beatitudinem æternam consequi possint. Nam si non posset ecclesia homines praua facientes aut docentes a sua societate remouere, breui tempore quamplurimi eorum exemplo in eandem traherentur impietatem. Corruptum enim bonos mores tum colloquia, tum exempla praua. Non est ergo denegandum ecclesie illud ius, quod omnibus societatibus competit, ut possit homines societate sua indignos, quantum in se est, ab ea remouere.* Ita vero recte omnino sentit, si modo per ecclesiam haud intelligeret episcopos, presbyterosque, neque his fere vnice hanc eiiciendi potestatem vindicaret, vt ex iis, quæ *c. l.* tradit, liquet. Recurrit enim (1) ad *ius clauium*, & eiectionem hanc *vi illius* fieri, & olim factam fuisse censet. Enimuero constat, in eccle-

cum episcopi quadam.

ecclesia Romana sub hoc iure quæri *iurisdictionem & imperium* quoddam *sacrum*, virtute cuius omnes eiusmodi actus expediuntur, & ecclesia redigitur in *rempublicam* proprie dictam, cui præfunt sacerdotes cum *imperio*, quod minime ferendum. (2) Quamuis non neget, *claves* ecclesiæ vniuersitati datas fuisse, & in vniuersa residere ecclesia, *quo nomine*, ait, in *sacris litteris non sacerdotes soli, sed vniuersus fidelium cætus intelligitur*; mox tamen vela retrahere videtur additque, omnes fideles ad exercitium huius iuris non concurrere, *sed solis sacerdotibus hoc esse reservatum: unde etiam, pergit, claves solis sacerdotibus datæ recte dici possunt.* Et tamen (3) concedit, primis ecclesiæ seculis non solos episcopos, sed etiam presbyteros, accedente etiam *laicorum consensu*, hoc ius exercuisse, ac PAVLVM autorem *vniuersæ Corinthiorum ecclesiæ* fuisse, vt incestuosum a se remouerent eiicerentque. Quæ si vera sunt (4) non clero soli *ius clauium* datum, aut afferendum ex aliis fuleris, quam ex *iure clauium* ius hoc deriuatum fuisse, prout iam antea indicaui. Neque vero nunc me hic immittam in illos fluctus, qui circa *ius clauium* moventur, qui tamen ita comparati sunt, vt ægre superari, vel ad minimum sedari ita possint, ne in castra ecclesiæ Romanæ, *iurisdictionem* quandam inde fabricantis, *pededentim* transeamus. Tutius omnino est, adductis fundamentis insistere, quam incertum, ambiguum, & scopulis plenum locò eorum adoptare.

§. XXXIV. Sicuti vero ecclesiæ, quatenus *cætum* denotat, ius eiiciendi delinquentes recte exercuere, sine *iurisdictionis* aut *imperii* cuiusdam præ-

F 2

textu;

Ecclesiæ præ-
terea iure
collegii po-
tuerunt re-
mouere indi-
gnos clericos

textu; ita pariter *ius remouendi* presbyteros aliasque ecclesiasticas personas denegari non potuit, in quo etiam genus quoddam *pene* constituitur. Rursus id cuius *collegio*, maxime tali, cuius respublica, in qua deprehenditur, nullam rationem habet, datum ceneri debet, vt a se constitutos praefectos iustus de causis remouere queat, vt tamen nihilominus remoti *membra societatis* maneant. Inde vero nulla colligenda *iurisdictio* aut *imperium*, & sic in tali remotione nulla proprie dicta *pene* quaerenda est. Quin potius sicuti ceteri ius eligendi praefectos datum est, ita eidem denegari nequit, ius indignos remouendi, quod in officio suo & administratione a cetero & corpore dependeant, eique rationes de illa reddere teneantur. Quod quandoque in *statu civili* collegiis quibusdam tale *ius remouendi ab officio* vel ademptum, vel admodum restrictum sit, id vel ob varios abusus, qui circa illud ante hac observati, vel etiam inde factum est, vt praecaueretur, ne in tali corpore quidam *magistratum* quendam aut *dominatum*, reipublicae admodum noxium, affectarent.

citra imperii
conceptum

quod ex praxi
primitiuae ec-
clesiae illu-
stratur

§. XXXV. Atque hoc ius quoque primo saeculo, quo fides Christiana incorruptior stetit, *ecclesiae* qua tali tributum legimus in elegantissimo antiquitatis monumento h. e. in CLEMENTIS *epistola ad Corinthios*, quam nomine ecclesiae Romanae scripsit, apud COTELERIVM in *collect. patrum, qui tempor. Apost. flor. p. 143. seqq.* Videlicet in *ecclesia Corinthiaca* inter ipsos fideles seu *membra* eiusdem orta erant quaedam dissidia, tam late tandem disseminata, vt presbyteros quosdam officio priuassent, innocentes quamuis, & nullo reatu infectos. Ad haec dissidia inter-

interna sedanda, Romana ecclesia ablegauit quosdam ex suo gremio, iisque in mandatis dedit, vt diffidentes in concordiam reducerent, inique officio presbyterali spoliatos defenderent, idque adhortationibus suasionibusque agerent, vt restituerentur in integrum.

& imprimis
ex Clementis
epistola

Eleganter vero CLEMENS per totam epistolam ostendit, ecclesie qua tali ius hoc omnino competere; sed tamen inique & cum iniuria innocentis cleri haud exercendum esse. Dabo hic potiora loca, vt veritas rei omnium in oculos incurrat. In §. 44. de constitutione episcoporum presbyterorumque loquitur, hæc subiungens: *constitutos itaque ab illis (Apostolis) vel deinceps ab aliis viris eximis, consentiente atque comprobante vniuersa ecclesia; qui inculpate ouili Christi ministrauerunt, cum humilitate, quiete nec illiberaliter; quique longo tempore ab omnibus testimonium præclarum reportarunt, hos putamus officio iniuste deici. Neque enim leue erit nostrum peccatum, si eos, qui citra querelam & sancte offerunt dona, episcopatu priuauerimus - - Videmus enim quod vos nonnullos pie viuentes ex administratione, quam inculpate & honorifice exsequebantur, transduxistis. Contra presbyteros autem hanc motam fuisse seditionem §. 47. declarat: turpia sunt, dilecti, ac valde turpia & Christiana conuersatione indigna, audiri, firmissimam & antiquam Corinthiorum ecclesiam propter vnum aut alterum hominem contra presbyteros seditionem mouere. Denique §. 54. euidentius ius ecclesie seu totius cætus agnoscit his verbis: Quis igitur inter vos generosus? qui misericors? qui caritatis plenus? dicat: si propter me seditio & discordia & schismata: discedo, abeo, quocumque vo-*

Ineritis, & facio QVAE a PLEBE MANDANTVR; solum ouile Christi in pace degat cum constitutis presbyteris.

Ultra has poenas primitiua ecclesia non progrediebatur

§. XXXVI. His censuris vel poenis primitus tantum ecclesia vsa est, & quidem, non iure *imperii*, sed tum ex mutua quadam *consociatione* tum etiam ex ratione ipsius *collegii*, prout demonstrauit. Ultra non progrediebatur, quia *ius proprie dictum puniendi* non habebat, quemadmodum etiam in earum executione totus cœtus concurrere debebat, ne *magistratus* quidam in ecclesiis nasceretur. Iam quidem CYPRIANVS has poenas vocat *censuras sacerdotales*, vt supra allata loca euincunt; enimvero a *potiori* ita dictæ fuere, quod episcoporum auctoritas in iis infligendis iam eo tempore amplissima esset, plebe licet a cognitione nondum exclusâ; quin quod eo tempore iam episcopatus in quendam magistratum degenerauerit, cuius vestigia CYPRIANVS passim edit. Vnde hoc modo sine dubio quoque accipiendi sunt, qui *excommunicationem* proprie sic dictam poenam esse negant. Adferam hac de re sententiam Dn. BVDDEI in *theol. moral. P. III. c. 3. §. 63.* ita edifferentis: quod ad *excommunicationem* attinet, supponendum eam, in *SE SPECTATAM* neuiquam esse poenam proprie sic dictam, cuius infligende potestas soli magistratui competit, sed tantum declarationem, ab ecclesia vel nomine ecclesie factam, aliquem, qui emendationem omnem respuit, nec a peccatis suis vult desistere, non posse haberi pro vero & viuo ecclesie membro, donec respiscat. Vnde & patet, *excommunicationem* per se neuiquam infamiam civilem secum trahere. Id vero eo admitti potest sensu, quo civili-

cuiuslibet collegio datum cenferi debet, vt poffit putri- & ita excom-
 dum membrum a fe remouere, faluo tamen recurfu municatio in
 ad magistratum in republica, fi iniuriam fibi factam fe fpectata
 fuiſſe queratur exclusus. Tunc enim hic de iniuria proprie dicta
 tantum iudicat, ius autem *excludendi* collegio in du- pœna haud
 bium non vocat. Satis notanter vero Theologus erat
 magni nominis de *excommunicatione in fe fpectata* hoc
 prædicat, fine dubio ei opponens *excommunicationem in*
exercitio hodierno confideratam, quod per fecula plera-
 que habuit. Non diu ſtetit in tali *ſimplicitate* ex-
 communicatio: mox in *pœnam* degenerauit *proprie*
dictam, vt infra oftendendum erit. Vtrum vero in
 eccleſiis proteſtantium ab omnibus corruptionum
 fordibus ita purgata, & in *prifſimam* reſtituta fuerit
ſimplicitatem, vt excommunicationem fine *infamia*
 hodie concipere queamus, infra oftendendum erit.
 Admittamus ergo ſecundum hæcenus dicta, *excom-*
municationem in fe fpectatam a *pœnarum* claſſe ſeparan-
 dam eſſe, & eatenus duntaxat hoc nomine venire,
 quatenus ius excludendi corporibus attribui poteſt,
 quæ exclusio eiectum grauatur atque moleſta eſt.

§. XXXVII. Hoc ipſo vero ſimul explicauit Nec pœni-
 membrum tertium, quo oftendendum erat, *pœnam* pri- tentia olim
 ſcæ *conventionalem* in *excommunicatione* laicorum, pœna proprie
 & *depoſitione* clericorum conſtitiffe. dicta fuit.
 Seculo IV. iam
 alias *pœnas* oftendimus, eas videlicet, quas §. 25.
 ſeqq. recenſui; ſed eo tempore iam priſca humili-
 tas deſciuerat, imperio in eccleſiam introducto, epi-
 ſcopisque *magiſtratus* imo *principum eccleſiaſticorum*
 poteſtatem affectantibus, vnde *pœne eccleſiaſticæ* pro-
 prie dictæ natæ ſunt. Id vero nunc quidem vterius
 haud

haud persequar, sed quod in hoc *membro tertio* primarium momentum esse videtur, duntaxat euincam, *pœnitentiam*, si natales eius, & vsum primæuum sinceriores respexeris, *pœnis conuenientibus* annumeratam haud fuisse: *depositionem* vero & *excommunicationem* non ita fuisse distinctas, vt hæc tantum fuerit *temporaria censura*, *contumaciam* castigandi, hominesque reprobos ad *pœnitentiam* deducendi, illa vero *pœna delicti commisi* perpetua, vt somniarunt scholastici. Etenim iam obseruauit Dn. PRAESES in not. ad FLEVRII *instit. iur. eccles. P. 3. c. 19. §. 5. lib. X.* inuersam plane esse rerum faciem, & hodiernam ecclesiae Romanae doctrinam a veteri praxi abluere. Primis ecclesiae purioris temporibus *eiectio* seu *relegatio ab omni sacro commercio*, erat modus purgandi ecclesiam a facinorosis hominibus, & qui exclusus erat, desinebat esse membrum ecclesiae *in perpetuum*, nisi gratia ipsi facta fuisset, ab eodem cœtu, vnde eiectus erat. Pariratione *depositio* erat priuatio officii ecclesiastici perpetua; nisi gratia ipsi facta isque restitutus in integrum fuisset. In vtraque specie *pœnae* cuiusdam *paenitentiae* ratio occurrebat, & quidem ex vna eademque causa; *depositus* enim indignus officio sacro; *excommunicatus* vero indignus, communionem ecclesiastica iudicabatur. Vtraque *priuatio* non ea fiebat intentione, vt restitueretur indignus suo tempore; sed primis Christianismi natalibus *depositus* non aliter quam per *gratiam* ad amissum redibat officium & rursus *eiectus* quoque eo modo recipiebatur per viam *gratie*. Erroneum ergo est, excommunicationem ideo inflictam fuisse delinquentibus, vt *pœnitentiae publicae* tanquam *pœnae* sese subiiceret eiectus.

olim præterea excommunicationis erat perpetua

nisi gratia delinquentibus facta fuisset

nec fiebat in hunc finem vt pœnitentiae se subiiceret eiectus.

subiicerent; cum potius *pœnitentia* fuerit medium spontaneum, ab eiectis electum, quo in gratiam redire cum ecclesia studebant. Per hanc erroneam hypothesein factum est, vt *pœnitentia* pœnæ rationem iuduerit, excommunicatio autem a classe *pœnarum* apparenter exclusa fuerit.

§. XXXVIII. Etenim palam est, ne quidem eiectos *indistincte* fuisse receptos; si vel maxime lacrymis & eiulatibus *gratiam* ecclesiæ ambirent. Aeuo TERTVLLIANI idololatriæ & homicidii pax in perpetuum negabatur, & ita excommunicatio effectum habebat perpetuum. Ait enim *de pudicit. c. 12. in f. hinc est quod neque idololatriæ, neque sanguini pax ab ecclesia reddiur.* De mæchis & adulteris eiectis idem constituendum esse contendebant Montanistæ, quod defendit acriter TERTVLLIANVS *cit. tr.* contra Romanæ ecclesiæ placita, quæ adulteros, pœnitentia peracta, recipiebat. In Africanis ecclesiis ante CYPRIANI tempora eandem obtinuisse praxin docet prælaudatus Præsul Carthaginensis *ep. 55. p. 110. edit. Brem.* & quidem apud antecessores nostros quidam de episcopis istis, in provincia nostra dandam pacem mæchis non putauerunt, & in totum pœnitentiæ locum contra adulteria clausurunt. Rursus ergo eo tempore exclusio eorum erat perpetua sine spe veniæ, æque vt depositio clericorum. MARCIONIS exemplum hoc docet; quamvis enim diu multumque patri (episcopo) supplicasset, ac pœnitentiam postulasset, hanc tamen ab eo precibus nullis obtinuit, vt ait EPIPHANIVS *hæres. 42.* Rationem huius disciplinæ seuerioris hanc suppeditat INNOCENTIVS I. *epist. 3. ad Exuperium. c. 2.* Nam cum illis temporibus crebræ persecutiones essent, ne commu-

cum eiecti ne quidem indistincte reciperentur

G

nionis

nionis concessa facilitas homines de reconciliatione securos non reuocaret a lapsu, negata merito communio est, concessa pœnitentia, qua cum Deo poterant redire in gratiam, quæ ad communionem externam haud erat adstricta. Nonnullæ ecclesiæ quidem lapsos prima vice, peracta pœnitentia, recipiebant; ab omni Ipe receptionis vero eos arcebant, qui bis ad eundem, vt testis est CLEMENS ALEXANDRINVS lib. III. Strom. p. m. 282. Erat itaque disciplina hæc *arbitraria*, nec ecclesiæ mitiores his, quæ seueriores erant, desuper quæstionem aut lites mouebant, quod indicat CYPRIANVS *epist. cit. 55. p. 110.* Postquam enim enarrauerat, antecessores suos mœchis pacem nunquam dedisse, hæc subiungit: *non tamen ab episcoporum suorum collegio recesserunt, aut catholice ecclesie unitatem, vel duritiæ, vel censuræ sue abstinatione ruperunt; vt quia apud alios adulteris pax dabatur, qui non dabat, de ecclesia separaretur.* Id tamen, meo iudicio, fieri debuisset, si eo tempore dogma ecclesiæ Romanæ hodiernum obtinuisset, excommunicationem tantum esse medium reducendi homines ad frugem & respiscenciam, non item pœnam *perpetuam & proprie dictam.*

Secundum
quid id agno-
vit Fleurius

§ XXXIX. Vidisse & obseruasse has difficultates videtur FLEURIUS in *inst. iur. eccles. P. III. c. 19. § 5.* vbi antiquam & recentiorem doctrinam hoc modo in concordiam reducere tentat. Ait: *Sunt & aliæ pœne canonice, quæ ad priuationem bonorum spiritualium temporariam diriguntur, vt reus ad frugem redire instigetur, scilicet suspensio, interdictum, excommunicatio: quas censuras, quam pœnas appellare malim.* Nam licet excommunicatio Christianum a societate fidelium excludat IN PERPETVVM, ecclesia

ecclesia tamen non intendit, ut perpetuo miser sit, sed ut respiciat & peccati veniam petat. Aliud de clerico deposito, qui eo animo deponitur, ut per omnem vitam priuatus maneat ministerio, quo semet indignum reddidit. Num si restituitur, id sit per dispensationem & ex gratia singulari. Ita quidem rationes subducit ex principiis disciplinæ recentioris, vi veritatis adactus tamen negare non potuit, excommunicationem excludere delinquentem in perpetuum a communione, ut indignum putridumque membrum, licet spem veniæ hodie habeat, qua sæpe olim carebat, sicuti depositus non omnem spem veniæ amittit. Aequè difficulter olim restitutus fuit excommunicatus, ac depositus, si pœnitentiales labores gradusque sedula peruoluo mente. Denique olim nonnisi per gratiam ecclesiæ restituebatur eiectus, quæ etiam depositum in priorem locum, quem amiserat, reducebat. Sæpe enim eueniebat, ut eiecti, grauioribus criminibus irretiti, nonnisi magna cum difficultate gratiam ab ecclesia seu cœtu toto impetrarent, prout testatur CYPRIANVS ep. 59. p. 137. scribens: *Osî posses, frater carissime, istic interesse nobiscum, cum prauis isti & peruersi de schismate reuertuntur, videres, quis tibi labor sit, persuadere patientiam fratribus nostris, ut animi dolore sopito recipiendis malis, curandisque consentiant. Namque ut gaudent & letantur, cum tolerabiles & minus culpabiles redeunt: ita contra fremunt & reluctantur, quoties inemendabiles & proterui, & vel adulteris, vel sacrificiis contaminati, & posthæc adhuc insuper superbi, sic ad ecclesiam remeant, ut bona intus ingenia corrumpant. Vix plebi persuadeo, imo extorqueo, ut tales patiantur, admitti,*

& iustior factus est fraternitatis dolor ex eo, quod unus atque alius obnitente plebe & contradicente, mea tamen facilitate suscepti, peiores extiterunt, quam prius fuerant.

Poenitentia
erat medium
redeundi in
gratiam cum
ecclesia

inuito non
imposita sed
sponte electa
& suscepta

§. XL. Non aliter tamen eiectioni recipiebantur, quam si *externis doloribus* & praecedente *exomologesi* ostenderent, se ad frugem rediisse, quod plenius illustravit ex antiquitatibus Dn. *PRAESES in diss. ad Plin. & Tertull. §. 13. seqq.* Hanc viam redeundi cum ecclesia laesa in gratiam, *poenitentiam* vocarunt, quae ab initio non per certos *gradus* & *tempora* erat determinata, sed iudicio ecclesiae subiecta. Neque haec eiectionis per modum *poenae* imponebatur, verum hanc ipsimet *sponte* eligebant, ut medium pristinum in ecclesia locum atque iura fraternitatis amissa recuperandi. Qui hoc medium respuebat, in perpetuum exclusus manebat; aequum enim erat, ut, qui suo facinore ecclesiam laeserat, non aliter reciperetur, quam ut iniuriam illatam agnosceret, deprecaretur, atque argumenta vitae purioris in posterum agenda ederet, quod ab initio sufficiebat. Inde quoque nemo *poenitentiam* hanc subibat, quam eiectionis: occulta delicta sicuti non operabantur excommunicationem, ita nec *poenitentiam*: quin quod nec catechumeni, nondum in iura fraternitatis suscepti, *poenitentiae* huic sese haud subderent, quod restitui non posset, quia nondum iura fraternitatis amiserat. Haec vel binis verbis tantum tango, ut demonstrarem, *poenitentiam* non fuisse ab initio introductam, ut medium *poeniendi* delicta. Enimvero postquam seculo III. tempora & gradus ei praescripti, & seuerius cum lapsis actum est, imo postquam quibuslibet delictis etiam *occultis* *poenitentiae* subeunda iugum sub *iactura salutis*

lutis æternæ imposita, & tractu temporis dolores, cruciatus, & varia mala ei supperaddita, pœnitentia & esse & dici cœpit pœna, prout etiam sub hoc conceptu in iure canonico traditur, adeo vt etiam *inimici & reluctantes* his subiciantur, vt iam tradendum est.

§. XLI. Videlicet, quod *quartum membrum* dicendorum iuxta §. XV. constituit, post lapsum trium priorum seculorum, facies *ecclesiarum* pristina, eaque adhuc sincerior, adeo immutata est, vt nouum prorsus statum induerint. Cum enim antea *societates æquales* fuerint, sine imperio *episcopali*, sine *iurisdictione ecclesiastica* a republica independente, quin potius disciplina recepta mutuo cleri & plebis consensu, prout in societate æquali necesse erat, perageretur, episcopi postea principatum quendam in ecclesia ambierunt, & plebe a deliberationibus ecclesiasticis exclusa, omnia priuatiue disposuerunt in ecclesiasticis, presbyteris duntaxat in consilium in causis grauioribus adhibitis. Iacta iam sunt fundamenta *episcopalis imperii* seculo III. vt vel scripta CYPRIANI euincunt, seculo IV. magis corroborata, & sequentibus temporibus adeo aucta, vt status ecclesiæ in *politiam* degenerauerit, & pro articulo fidei habitum fuerit, *perfectissimam rempublicam* in ecclesia dari. Cum vero hæc desideret, caput supremum, magistratus subalternos, leges, iudicia, pœnas, cetera, conditores huius vastissimæ reipublicæ operam dederunt, ne ei quid deesset, quod tandem etiam perfecerunt. Caput supremum pontifex est. Magistratus maiores, tanquam *proreges* quidam *ecclesiastici*, sunt episcopi, in suis territoriis ecclesiasticis seu diœcesibus, sub quibus rursus *minores* militant, vt hæc vastissima respubli-

Immutata
hæc omnia
sunt ex statu
ecclesiarum
mutato

& in rempu-
blicam con-
uerso.

ca optime coherere videatur. Noui quidem Gallos ab hoc conceptu *reipublicæ* vastissimæ esse quodammodo alienos, *episcopale imperium* proferentes, singulisque episcopis in suis diocæsis imperium sacrum proprio iure attribuentes, nec pontifici Romano tam immensam potestatem, quam Romana curia præoptat, indulgentes. Nihilominus tamen in conceptu *reipublicæ* subsistunt, & tantum de forma regiminis disputant. *Episcopale imperium* eis magis arridet, papæ duntaxat quadam prærogatiua relicta, adeoque in effectu *systema plurium rerumpublicarum particularium*, in qua pontifex præeminet, condunt, atque ordinant. Id non satis (exemplo Dn. CYPRIANI in tract. von Ubrsprung des Pabstthums) animaduertunt, qui tantum *papatum* Romæ quærunt, qui potius in *imperio sacro* & conceptu de *republica* in ecclesia quæri debebat, adeoque in *episcopatibus* quoque adest.

Inde nouæ
doctrinæ de
pœnis eccle-
siasticis audi-
tæ

§. XLII. Hac structura *reipublicæ* facta, nouæ prorsus auditæ sunt doctrinæ: excommunicationem irrogari virtute iurisdictionis ecclesiasticæ: eam duntaxat esse remedium coercendi rebelles in foro exteriori, vt magistratui ecclesiastico pareant, & iniuncta præstent: vltterius eam non durare, quam contumacia durante: mox absoluendum eiectum, si fidem de seruandis ecclesiæ præceptis dederit: nihilominus tamen delicta expianda & castiganda per *pœnitentiam*, quibus satisficit magistratui ecclesiastico læso: ad eam, quæ iniuncta est, subeundam censuris opus esse, vt cogatur delinquens ad satisfactionem: hominibus peccata non remitti, nisi *pœnis spiritualibus* impositis; eas proinde necessario subeundas, nisi *indulgentiis* redemptæ fuerint, quæ *debitarum*

rarum pœnarum relaxationes dicuntur: non tamen sufficere hæc remedia coactiua: pluribus opus esse, imprimis *interdicto* aliisque pœnis *politicis*, quibus affliguntur in republica seculari facinorosi: depositionem suspensionemque clericorum pari modo auctoritate *iudiciali* in foro exteriori exercendam: denique has omnes pœnas tantum infligi *subditis* proprie dictis, & sic *iudicem* punientem debere esse *competentem*.

§. XLIII. Sicuti vero imperantes *seculares* & pœnæ spiri-
tantum *temporalia* gubernant, diriguntque; ita pontifex cum episcopis *spiritualia* h. e. *ecclesiastica*, dicitur dirigere cum imperio, *que tanto temporalibus sunt digniora, quanto anima præferitur corpori*, ut ait, INNOCENTIVS III. in c. 6. X. de maior. & obed. Credendum fuit, Deum duas instituisse dignitates, pontificalem auctoritatem & regalem potestatem: sed illa, ait pontifex cit. l. quo præest spiritualibus maior est: que vero carnalibus minor, ut quanta est inter solem & lunam, tanta inter pontifices & reges differentia cognoscatur. Hoc supposito, omnia iura ecclesiastica, qualiacunque fuerint, *spiritualia* dici cœperunt, quod ecclesia in sacris *spiritualibus* diceretur, & ita quoque *qualitas* quædam *spiritualis* pœnis ecclesiasticis affingenda esset. Porro sicuti omnem potestatem & imperium sacrum in *iure clauium*, quod *spirituale* est, quæsiuerunt; ita quicquid inde emanat, etiam per remotissimam consequentiam, *spirituale* dicendum est. Et quidni pœnæ *spirituales* dici possent, cum *ius clauium* animæ saluandæ gratia episcopis sacerdotibusque concreditum sit, cuius exercitium non potest non ex mente Romanæ ecclesiæ *finem spiritiualem*, non *temporalem* habere.

quod ius clauium spirituale sit.

§. XLIV.

Ius hoc ta-
men id mini-
me euincit

§. XLIV. Enim vero id adhuc in quæstione est, vtrum *ius clauium* potestatem excommunicandi inferat, & an imperium sacrum, seu iurisdictionem ecclesiasticam inde eruere liceat? Respondet PAVLVS SARPVS in tr. quem *consolatione della mente* inscribit, & quem de *iure principum contra excommunicationes papales* conscripsit: *questa scrittura tutto che diano alcuni, che non s' adatti all' autorità di scomunicare, non sia legame ma anzi taglio, e recisione d' un membro del corpo, ad ogni modo il sentimento piu sano delli autori cattolici, l'interpreta alla facultà di scomunicare, e così l' uso dell' antica chiesa hà osservata, quando appunto le dignità ecclesiastiche, non havevano altro patrimonio che l' honor di Dio & il piu delle volte il martirio del Prelato, a questa opinione ci sotto scriviamo. Verba hæc Gallus interpretata vertenda esse censuit: Il est vrai, que quelques uns pretendent, que ce passage ne doit pas s' entendre de l' excommunication, qui bien loin d' être un lien, est le retranchement d' un membre; cependant les Auteurs Catholiques les plus sensez ont coutume de l' interpreter en faveur du Droit d' excommunier, & tel a été le sentiment de l' ancienne Eglise, dans ces tems, où ceux, qui étoient elevez aux dignitez Ecclesiastiques n' avoient pour patrimoine que l' honneur de Dieu & les plus souvent, que les tourmens du martyre, en ce sens nous y souscrivons volontiers. Vnicum ergo interpretationis vulgaræ fundamentum est autoritas ecclesie, & quidem prisce, quamuis scriptores ecclesiasticos non indiget. CYPRIANVS quidem in angustiis, in quibus a schismaticis coniectus erat, prouocasse ad *ius clauium*, ex *epist. 33. & 75.* certum est; ast ante eum hæc doctrina vix audita, nec creditum fuit, ius eiiciendi improbos ex *clauibus* repe-*

repetendum esse, adeoque ad minimum ad *euum apostolicum* prouocare non potuit SARDIVS. Constat vero ex eruditorum obseruationibus, quam lubricum hoc fundamentum sit, & quam parum præsidii *uniuersus papatus* cum infinito & immenso eiusdem ambitu inde habeat. Verum huius locutionis intellectum plenius indagauit cancellarius Tubingensis meritisimus Dn. PFAFFIVS in *orig. iur. eccles. P. 13. seqq.* præ ceteris vero plurimum reuerend. Dn. D. LANGIVS in *hisor. eccles. Sec. I. c. 4. m. 2. §. 10. p. 344.* ostenditque ius *clauium, ligandi & soluendi*, non ad *disciplinam ecclesiasticam*, aut *ius puniendi*, vel *pro imperio in ecclesia agendi*, sed ad *officium docendi* pertinere, quorsum etiam collineat Dn. PRAESES *diff. 3. ad Plin. & Tertull. §. 7. seqq.*

nec imperium aliquod designat.

§. XLV. Enimuero tale *fulcrum spirituale* erigendum fuit, quo grauius pondus autoritas ecclesiastica in *imperando, puniendo, mandando, constituendo* habere, & per illud animæ credulorum captiuari potuerint. Hunc in finem *effectus* plures *spirituales* censuris adscribuntur, de quibus plena manu agunt GIBALINVS *cit. tr. disp. VII.* & DISCASTILLO *cit. l. disp. 2. sect. 4.* Hi potissimum in *priuatione omnis thesauri ecclesiastici* & inde manantium *spiritualium gratiarum* consistunt, quas in infinitum extendunt, vt huius priuatio eo maius malum imprimere possit. Excommunicatus enim dicitur esse extra ecclesiam, extra Deum, in potestate & sub Tyrannide Dæmonis constitutus, cui tradi ipso facto per hanc censuram dicitur: in hoc vinculo decedens oblationibus ecclesiasticis priuatur, nec ecclesiastice sepelitur, adeoque ipsa priuatur vita æterna, quæ ex *iure clauium*

Prætextus varii quod qualitas spiritualis his cohæreat poenis.

H

vium

vium est in manu ligantis. Ab omnibus præterea vitandus, adeo vt qui cum eo communicat, minori excommunicatione ligetur *c. 39. X. de elect. &c.* *Inserdictum* porro sacrorum exercitium sistit, quod ramen in salutem internam hominibus datum est, vt fructibus eius carere teneantur. Quæ enim infinita bona ex missa quotidiana seu *sacrificio puritatis* fluere dicuntur, noto notius est, vt in his recensendis scrinia aliorum compilare haud necesse sit. Denique etiam suspensio *finem spiritualem* habere dicitur, vt contumax *ad frugem* redeat, pareatque ecclesiæ mandatis, quo facto, anima eius ab interitu vindicatur. Sed nec *spiritualitatis* conceptus reliquis pœnis, etiam mere *secularibus*, iuxta GIBALINVM est denegandus, quatenus hæ ab ecclesia infliguntur delinquentibus, absque quibus salua & incolumis esse nequit res ecclesiastica & imperium sacrum, quod itidem *spirituale* esse creditur. Hoc enim ita ecclesiæ proprium & essentialiter eidem unitum est, vt salus eiusdem, quæ *spiritualis* est, inde dependeat. Quicquid ergo facit ad *imperium sacrum*, & *hierarchiam* ecclesiæ stabiliendam, firmandam, augendam, ac conseruandam, id *spirituale* omnino dicendum. Atqui pœnæ qualescunque ecclesiasticæ id operantur. Ergo omnino *spirituales* dicendæ. Præterea causa ecclesiæ est causa Dei & religionis; quicquid autem pro causa Dei & religionis agitur, *spirituale*, non *mundanum*, *terrenum*, aut *temporale* esse potest &c.

Sunt vero hæ
pœnæ eiusdem
fortis
cum pœnis
secularibus

§. XLVI. Ostendi summatim momenta primaria, ex quibus primario *spiritualis* qualitas pœnis ecclesiasticis attribui atque inde inferri solet, has pœnas plane

plane diuersum finem & effectum a secularibus, quæ in quibus-
 in *republica seculari* exercentur, habere. Id vero inde ^{cunque re-}
 manifestum est, omnem horum argumentorum vim ^{bus publicis}
 fere vnice resolui in decantatum illud *ius clauium*,
 in quo vnuersum *imperium sacrum*, iurisdictionem
 omnem *ecclesiasticam*, & totam *hierarchiam* consti-
 tuunt, quo fundamento destructo, omnis *spiritua-*
lis ratio cessat & euanescit. Quamdiu in conceptu,
 quod *ecclesia* sit *respublica* a Christo ipso formata cum
 externo imperio, sacerdotibus mandato, subsistitur,
 (quæ thesis ad *articulum fidei* in ecclesia Romana re-
 fertur) vix est, vt aliter rationes subduci possint.
 Interim tamen, quod iam in membris *sexto & septi-*
mo, supra XV. allegatis, explicandum est, facile
 etiam ostendi potest, ecclesiam Romanam *pœnas*
 has *ecclesiasticas* in sua republica eodem tractare &
 exercere modo, vti exercentur in quibuscunque po-
 litis, adeoque *pœnas* has idem præstare, imo plus
coactionis ex conceptu de *spirituali qualitate* in se con-
 tinere, quam *pœnas seculares*. Plus utique terroris
 incutiunt illis, qui fidem suam sub traditionibus ec-
 clesie Romanæ captiuare tenentur, quam *pœna se-*
culares, id quod pœnarum finis proprius est. Et
 sicuti quælibet externa *coactio* neminem interne sal-
 vat, emendat, corrigit; ita & *pœna ecclesiastica*, li-
 cet fucus de *spiritualibus effectibus* eisdem supperaddi-
 tus. Videlicet, quia *ecclesia*, *clerici*, *hierarchia*, seu
imperium ecclesiasticum, & quæcunque alia instituta
 ecclesiastica ad *entia spiritalia*, ex decreto curiæ
 Romanæ & assecularum relata sunt, & quidem hæc
 vel ideo, quia creditum fuit, hæc ad veram *reli-*
gionis, vsum, vigorem, conseruationem, imo
 etiam substantiam pertinere; inde consecutio-

nem hanc deduxere, omnia media quæque debere dici *spiritualia*, quæ *effectum* hunc *spiritualem* h. e. religionis vigorem, operantur, ac propter *finem spirituales* h. e. religionem, comparata sunt. Quod si ergo *religio Christiana in salute reipublicæ Christianæ, in sacerdotum potentia & clericorum dominatu* in laicos quoscunque collocanda est, omnia media, quæ *talem religionem* augment, ampliant, firmant, spiritualia dici debent, quod *religio ipsa ad entia spiritualia* præ ceteris reducenda sit.

id quod probatur ex requisitis generalibus poenarum.

§. XLVII. Duo vero adhuc observanda sunt, vt *indolem poenarum ecclesiasticarum genuinam*, prout hodie sese habet, recte perferari & representare queamus. Primum est: supra tradita requisita, quæ *poenam* constituunt, locum quoque inuenire in poenis ecclesiasticis: alterum: prætextum *spiritualis qualitatis* iis affixum esse argumentum certum atque euidens, *religionem* hoc modo constitui, & quæri in *sacerdotali imperio*, a quo Saluator noster abhorruit, aliisque præceptis discipulos suos & imprimis Apostolos instruxit. Quoad primum negari nequit, in poenis ecclesiasticis esse (1) *malum passionis*, propositum subditis in *republica ecclesiastica*, vt eius terrore desistant, tum a *contumacia* h. e. ab *inobedientia*, & ita imperantibus sacerdotibus humillime parent: tum ab omni eo, quod *saluti huius structuræ ecclesiasticæ* aduersatur, & *delicta ecclesiastica* constituit, quæ itidem a *secularibus* quandoque recedunt. Parum autem refert, vtum *malum passionis* in *privatione boni* alicuius, an in *inflictione mali positiui* consistat, quod utroque modo quis terreatur, cogatur & inducatur, ne contra mandata sacerdotalia agat. Inde vero liquet, differentias inter *cenfuras* & *pœnas eccle-*

Nam 1) in iis est malum passionis.

ecclesiasticas esse reuera inanes & solido destitutas fundamento, quod etiam antiquitus ignotum fuit, vt supra euidetur. Quid enim si legislator legem tulerit, quod si vel collegia, vel singuli præceptis mandatisque eius non paruerint, illa quidem *iurisdic-
tione*, hi vero ab officio vel *exclusionem a cætu ciuium*, omnique inde dependente commercio, prærogatiuis, iuribusque cum quadam infamiae nota castigari debeant, donec ad frugem reuersi fidem publice dederint de præcepto imperantis striete obseruando, omnibusque, quæ sibi iniuncta fuerunt, præstandis. Quis tam ineprus foret, qui hunc *cogendi* subditos modum, quo magnopere affliguntur, magis *cenfuram* quam *pœnam* esse sibi aliisque persuaderet, & quidem vel ideo, quod *effectum perpetuum* non haberet. Nulla enim ratio desiderat, vt talis effectus pœnis inesse debeat, sed sicuti datur *carcer temporalis & perpetuus*, relegatio *temporalis & perpetua*; ita dantur pœnæ, quæ modo *perpetuum*, modo *temporalem* effectum habere possunt. Præterea vero etiam illud obseruo, excommunicationem non vnice in *privatione boni* cuiusdam constituendam esse, prout hodie sese habet; sed eidem quoque cohærere ex principiis ecclesiæ Romanæ *inflictionem mali positiui*, quo excommunicatus torquetur. Fit enim infamis, *c. infames C. 6. q. 1. capite deminuitur*, pro mortuo habetur, feudis ecclesiasticis priuatur, *c. 53. §. fin. de sentent. excomm. a foro repellitur, c. 1. in f. de except. in 6.* subditi & vasalli eius ab eius nexu liberantur, *c. f. de pen.* imo ipse imperio summo priuatur, & in abiectissimum statum conicitur, vt extorris, exsul, & monstrum humani generis videatur, vid. GIBALI-

H 3

NVS

sive censuras
sive pœnas
ceteras re-
spexeris.

quod effectus
ostendunt
excommuni-
cationi tri-
buti.

NVS *cit. tr. disqu. VII. qu. 8. p. de DICASTILLO cit. tr. disp. 2. sent. 4. dub. 33. p. 113. seqq.* Hæc omnia, quæ tantum in compendio retuli, euincunt probantque, magis hodie, quam in primitiua ecclesia, excommunicationem esse *supplicium grauissimum*, cum *capitis diminutione media* comparandum, quæ olim *pœnis capitalibus* annumerata fuit.

2) Præsupponitur delictum vel contumacia.

§. XLVIII. Præterea quoque (2) pœnæ ecclesiasticæ infliguntur ob *malum actionis*. Hoc ad duo genera reducitur, vt vel *contumaciam* vel *delictum* aliud designet. Illa in eo quæritur, si quis a pontifice & episcopis imperata non præstat, sicuti *contumax* in iure dicitur, qui non paret præcepto magistratus. Grauiissimum hoc censetur crimen, rebellionem non absimile, quod iudicis ecclesiastici auctoritatem lædat, violet, conculcet, a qua *salus rei-publicæ ecclesiasticæ & vigor religionis Christianæ* dependere dicitur. Et si dicendum, quod res est, ple-ræque pœnæ in hac republica ecclesiastica huc comparatæ sunt, vt in obsequio, humilitate, & fidelitate subditi eiusdem, qualescunque fuerint, contineantur. Obseruauit iam SARPVS in tractatu supra laudato, quem de *iure regum principumque contra excommunicationes papales*, occasione excommunicationis a PAVLO V. Venetis inflictæ, conscripsit, præfullem Romanum cum episcopis territoria, regalia, principatus, aliaque iura mere politica acquisiuisse, & sic sæpe euenire, vt de his inter *sacerdotium & imperium* contentiones emergent, quas, ceu nodum Gordium, hoc *gladio spirituali* secare & dissoluere fœuit curia Romana cum asseclis ex capite *contumaciæ*, id quod rectissime reprobatur, ostenditque *ex-*
commu-

Atque his pœnis sub prætextu contumaciæ pontifex principes cogit, sibi que in causa propria ius dicit

communicationem hoc modo *instrumentum domi-* ita vero in-
natus fieri, papamque cum episcopis constitui iudi- strumentum
 cem in propria causa. Addit *tom. I. p. 85. sq.* eo de dominatus
 ventum fuisse, vt regibus quibuscunque imperanti- facta
 bus imposita fuerit necessitas, de suis actionibus
 pontifici rationes reddendi, eosque, si iure suo id re-
 cusauerint, fulmini huic subiectos fuisse; de eius-
 modi exorbitante potestate vero nec volam nec ve-
 stigium in euangelio occurrere, sed *inuentum* esse
 mere *politicum*, (*inventata du ragion di stato*) pro
 scopo *interesse mundanum* habens. &c. Pariter *in-* quod etiam
verdicta ob *contumaciam* infliguntur, seu instrumen- de interdicto
 ta *papatus* sunt, & laicis terror panicus iniectus, dicendum
 quo ipso reges, principes atque respublicas integras
 ad suum obsequium traduxerunt, effeceruntque, vt
 laicis liberrime dominari potuerint. Ceteræ pœnæ
 magis ob *delicta alia* commissa infliguntur, h. e. lai-
 cis quidem, *pœnitentia*, *denegatio honestæ sepulture*,
pœna pecuniaria &c. clericis vero reliquæ species supra
 relatæ. *Pœnitentia* quidem adeo in *pœnam* proprie
 dictam degeneravit, vt loco eius in *iudiciis archidia-* pœnitentia
conalibus certæ mulctæ exigi soleant, quod ab anti- quoque vt
 quo archidiaconis *visitationes* ab episcopis fuerint pœna exer-
 commissæ, in quibus de delictis per *pœnitentias* ex- cetur
 piandis actum fuit. Sed rei suæ magis congruum
 esse censuerunt, si delicta laicorum ad sua traherent
 lucra. Hoc eo facilius fieri potuit, postquam ani-
 maduererunt, *pœnitentias* in *pœnas* transmutatas
 fuisse. Reprobauit quidem ALEXANDER III. in *c. 3.*
X. de pœn. hunc morem, quem *de radice cupiditatis*
 & *auaritiæ* prodire censuit; sed frustra reprobauit,
 prout *praxis Germaniæ* ostendit, quam *concil. Tri-*
dens.

dent. sess. XXIV. can. 3. certo modo probauit. vid. Dn. KRESSII, professoris Helmstad. celeberrimi Erleuterung des Diaconat-Wesens c. 6 p. 269. seq.

exercentur
pœnæ eccles.
vi imperii

§. XLIX. Has pœnas censurasque ecclesiasticas porro (3) vi imperii exerceri, supra ex doctrina de DICASTILLO p. 16. probatum dedi, adeo vt ius puniendi simpliciter *iurisdictioni ecclesiasticæ* assignent, si vel maxime prælatus tantum *primam* acceperit *tonsuram*. Vtterius (4) sicuti ius proprie dictum puniendi societati inæquali proprium est; ita quoque idem asserendum de *pœnis ecclesiasticis*, quæ exercentur

in republ. ec-
clesiastica

in *republica ecclesiastica*, quæ præ ceteris dicitur *societas inæqualis* ex imperantibus sacerdotibus & *subditis* constans, vt rursus p. 13. §. 20. declaratum. In hu-

& quidem in
subditos

ius *conseruationem & salutem* ius puniendi necessarium fuisse censent, æque vt in aliis quibuscunque rebus publicis. A priori *simplicitate*, qua ecclesia constabat, dudum discessum, quæ cum imperio sacro stare non potuit. Illud quoque (5) repetunt trahuntque ex principiis status civilis, quod ius puniendi

duntaxat exercendum sit *in subditos*, vti rursus ex DICASTILLO p. 16. *in f.* probatum dedi. Fusius quoque dogma hoc explicat GIBALINVS *cit. tr. disquis. IV. q. 1. sqq. p. 110. seqq.* indeque concludit, 1) Romanum pontificem a nullo excommunicari posse, ex

hypothesi assumpta, quod nemini, nisi soli Deo subditus sit: 2) non posse aliquem censuris amplius innodari, vbi desinit esse subditus, quod illæ sint *actus iurisdictionis contentiosæ*, & *requirant subditum*, in

quem ius dicatur a superiori, vt p. 115. docet. Illud quoque (6) in confesso est, exerceri pœnas ecclesiasticas

inuitos

in inuitos, quia volentes non coguntur, sed nolentes. Pœnas

Pœnas autem *remedia coactiua* esse, quis vnquam negauerit. De *pœnitentiis* forsan dubium moueri posset, quod hæc *sponte* subiri soleant, a confessionario impositæ. Sed 1) in *vindictam criminis commissi* pœnitentias infligi etiam inuitis, eosque ieiuniis marcerari, docet ipsum ius canonicum. *c. 36. D. 80. c. 5. D. 82. c. 2. de sponsa duor.* &c. Detrusio in monasterium pœnitentiæ agendæ causa non ad *volentes & ambientes*, sed *reluctantes* pertinet, & ita *pœnæ* rationem habet, quod vel exemplo adulterarum liquet, quæ post fustigationem ex *lege IUSTINIANI* monasterio in hunc finem includendæ sunt. 2) Supra iam obseruauit, etiam pœnitentias a confessionariis impositas, magis ab *inuitis* quam *volentibus* fuscipi, quod remissio peccatorum ad eas adstricta sit, quæ ex Romanæ ecclesiæ traditione absque iniuncta pœnitentia nihil operatur.

quod etiam
in pœnitentia
accidit

§. L. Denique illud quoque (7) recipiendum est, exerceri pœnas in *salutem ecclesiæ* seu *hierarchiæ*, tum vt subditi in *obedientia filiali*, quæ summa est, conferuentur: tum vt purgetur hæc respublica malis hominibus, præcaueaturque, ne delictis quies eius turberetur. Breuiter: qualis finis est pœnarum ciuiliū seu *secularium*, talis quoque est pœnarum *ecclesiasticarum*, & quod de *spirituali qualitate* iis affingitur, inane & ex iuris canonici principio: omnia, quæ *ecclesiæ* sunt, *spiritualia* esse, depromptum est. Transformauit ecclesiam ius papale in totum, & quæ spirituali modo regi debebat, *politica & ciuili* ratione gubernatur, atque in ea omnia ad *schemata politica* composita fuerunt. Pœnas igitur, quas exercet ob rationes mere politicas, diuersam naturam

exercentur
pœnæ eccles.
in salutem
reip. eccles.

modo politi-
co

I

habere

habere non posse, palam est. Ieiunum est assertum, religionis conseruandæ causa has pœnas exerceri, & rempublicam ecclesiasticam, prout constructa est, esse ipsius religionis opus & substantiam, adeoque finem spiritualem dicendum, quod religio spiritualis dicenda. Prorsus a sua pristina simplicitate & vera indole hoc modo religio desciiuit, vbi in *dominatum* mutata ecclesia, vbi religio ipsa in cleri dominantis collocata est potentia, & vbi, neglectis mediis diuinis, humana instituta mere politica assumta sunt. Quia itaque ductu scripturæ sacræ Protestantes negant, ecclesiam esse rempublicam, omnemque *dominatum* eidem ab iudicant, imperii autem & iurisdictionis vigorem statui politico adscribunt, ius puniendi proprie dictum quoque ecclesie tribuere non possunt, vel si *praxin ecclesie antiquæ* recolunt, cogitare debent, iure collegii exclusionem a *communione* vel ab *officiis sacris* expediri, qui effectus sunt *humani*, omnibusque collegiis communes.

excommuni-
catio quoque
pœna huma-
na est & ciui-
lis

§. LI. In *excommunicatione* & *penitentia* quidam diuersum quid obtinere contendunt, adeo ut ZIEGLERVS in not. ad Lancell. lib. XII. tit. 7. §. 2. reprobet canonistas, quod ad *forum externum* tantum restringant censuras suas, cum ex eius sententia etiam *conscientias* afficiat *excommunicatio*. Enimuero (α) canonistas idem quoque asserere, & vinculum eidem iniicere, supra iam obseruavi, adeoque non recte in hoc eis dicam scribit. (β) Non negat Dn. BVDDEVS in theol. moral. P. III. c. 3. §. 65. *excommunicationem* secundum *mores hodiernos* infamiam ciuilem secum vehere, interdum etiam pœnam grauiorem: vnde non potuit non concedere, hanc exclusionem.

tionem *pœnam civilem* esse. γ) Hodie quoque secundum ordinationes ecclesiasticas excommunicatio decernitur a *iudicio ecclesiastico* & ita per viam iurisdictionis, adeoque sine dubio *pœna civilis* est. δ) Confistit illa in exclusione a *cœtu externo* ecclesiæ nec vinculum internum cum Christo soluit, vt plenius docet SAMVEL BASNAGE *diff. de excommun. Christian. §. 13.* (tom. II. *annal. eccles. p. 486.* inserta) & ex eo quoque Dn. THOMAS. *ad Lancell. p. 2149.* quibus etiam iungendus LVDOVICVS ELLIES DV PIN *de discipl. eccl. diff. III. c. 3.* Vnde potest esse membrum ecclesiæ externum, qui tamen non est vnitus cum Christo; & contra ab ecclesia eiici potest, qui cum Christo adhuc manet vnitus. (ε) Per se ergo vinculum conscientis non iniicit ex sententia ZIEGLERI, *si iniusta* est; si iusta de causa facta, obligat quoque reprobos in conscientia, id quod etiam aliis *pœnis civilibus* commune est, vt recte docet Ill. Dn. THOMAS. *cit. l. p. 2134.* Conf. Dn. PERTSCHIVS *vom Recht des Kirchenbanns c. 12. §. 9. seqq.* Pari ratione *poenitentia externâ*, cum ex mente iuris canonici animaduersio est, tum ad instar pœnæ humanæ exercetur apud Protestantes. Id apud nos in confesso est, eam esse *inuentum humanum*, in varios abusus tractum, & a prima ratione prorsus alienum. Etiam apud nos *forensi more* de ea cognosci, atque per sententiam consistorii vel extraneorum collegiorum illa decerni, imo aliquando immutari solet in *pœnam pecuniariam*, ne dicam, eandem apud nos per viam *gratiæ* nonnunquam remitti, quæ omnia talia *negotia* sunt, quæ *pœnis civilibus* competunt. De reliquis pœnis, vt *depositionis, suspensionis, carcerum & mulctarum*

quod etiam
de poenitentia
publica
dicendum

hil attinet dicere, quæ adeo *ciuiles* sunt, vt citra apertum fucum ab his distingui non possint, vnde etiam *pœnas has vindicatuas* vocat WIESTNERVS prout supra §. 7. obseruauit.

Pœnas sanguinis non exercet ecclesia.

§. LII. Demonstratum est hactenus, pœnas ecclesiasticas esse mere *politicas*, & ipsam quoque ecclesiam in *statum politicum* esse transmutatam, adeoque etiam pœnas, in *statu civili* vsitatas, ab ea receptas esse. Interim tamen hæc respublica vastissima semper a *pœnis sanguinis* abhorruit, in qua obseruatione occupatur *membrum octauum* supra §. 15. positum. In hoc vnice hæc respublica *ecclesiastica* a ceteris *secularibus* diuortium facit, non tamen ea propter mitior, aut indulgentior dicenda, quod æque dirissimas pœnas, capitalibus respondententes, exerceat, quales in *gladio spirituali* & pœna *immurationis*, quæ quotidiana mors est, imo & aliis, quas inquisitorius processus contra hæreticos suggerit, occurrunt. Sententia inquisitionis apud BALVZ. *lib. I. miscell. pag. 207.* horrore plena id declarat: *idcirco in iis scriptis definitiue pronunciamus & iudicamus, ipsum Bernardum perpetuo immurandum, ab omnibus ordinibus degradandum, & quod in detestationem tanti criminis (hæreseos) duas cruces crocei coloris vnã ante in pectore, aliam post inter scapulas in superiori veste perpetuo debeat portare, (pane doloris & aqua angustie sustentandus, vt additur in c. 27. X. d. V. S.) Quod si de dicto muro siue carcere fugeret, vel portare eiusmodi cruces recusaret, eo degradato ipsum tanquam impenitentem & hereticum curiæ relinquimus seculari* Ceterum quod magistratus ecclesiasticus *pœnas capitales* non exerceat, nec exequatur, ad antiqua *primiti-*

non tamen propter indulgentior dicenda.

Ratio huius disciplinæ.

mitiæ ecclesie dogmatum rudera referendum, quæ penes capitales adeo reprobabat, vt Christianum ne quidem earum executioni salua conscientia interesse posse docuerit, quod ex doctrina patrum antiquorum probatum dedit ARNOLD in represent. prim. Christ. Lib. V. c. 4. Quin quod per secula priora eam tantum disciplinam exercuerit, quæ etiam in collegiis æqualibus locum habere potest, nec iurisdictionem aut imperium in executione sua desiderat, a cuius conceptu adhuc paulo alienior videbatur. Interim apparenter hodie tantum abstinere a pœnis sanguinis, quas per magistratum secularem eo ipso exercet, quo hæreticos eidem tradit, non alia de causa, quam vt igne comburantur. Ni enim hoc fecerit, ipsi magistratui imminet vindicta ecclesiastica. Equidem in c. nouimus. 27. de V. S. disponit pontifex, quod ecclesia pro eo, qui traditur curiæ seculari, efficaciter intercedere debeat, vt citra mortis periculum circa eum sententia moderetur. Enim vero dicis gratia hanc intercessionem fieri, & parum idonee ad hodiernas inquisitiones hæretice prauitatis applicari posse, ostendit LIMBORG in histor. inquis. lib. IV. c. 40. simulque per totum tractatum declarat, inquisitores in ipso processu contra hæreticos esse immitissimos, seuerissimos, & nil nisi crudelissima spirare.

§. LIII. Atque hæc quidem sufficiant, pro declaranda genuina indole *pœnarum ecclesiasticarum.* Equidem iam obseruauimus, Protestantibus plerosque ecclesiis *statum reipublicæ* haud assignare, sed pœnas hæc relinquere iudiciis ecclesiasticis, non ab *ecclesia*, sed a *republica* dependentibus, quo ipso ad puriorem statum res ecclesiæ deduximus; interim tamen

Hodie vero apparenter tantum abstinere a pœnis capitalibus

conclusiones ex hastenus dictis

1) quod pœna
seculari pu-
nitus non
possit subici
pœnitentiæ

etiam quæ dicta sunt, in nostros vsus passim transferre
possimus. Primum est, quod ex sententia CARPZOVII
Lib. III. iur. consist. def. 84. sqq. pœnitentia publica sine
præscitu & consensu consistorii nemini infligenda sit:
quandoque ex probabili & iusta causa in pœnam pe-
cuniariam transmutari queat, per dispensationem
consistorii, quia *proprie dicta pœna* est; nihilominus
tamen *def. 94.* existimat, facta deprecatione publica
reum non liberari a pœna *fori secularis*, nec vnâ al-
teram absorbere, & sic reum in duplici foro puniri.
Hoc tamen contra rationem iuris est, quæ minime
admittit, quenquam ob idem delictum duplici af-
fici pœna. Hac de causa ipsemet in *pr. crim. qu. 69.*
n. 53. saniolem sequitur sententiam, docetque pœ-
nam stupri, vel mitigari vel plane remitti, si quis pu-
blice *pœnitentiam* egerit, præsertim, quod hæc maior
ac grauior habeatur, pœna *carceris*, adeoque merito
pœnas alias absorbere debeat. Ita quidem hac in re
fluctuauit CARPZOVIVS, sed non alia de causa, quam
quod non adeo a doctrina, de *duplici republica, secu-
lari ac ecclesiastica*, alienus fuerit, supposueritque,
censuras ecclesiasticas esse *medicinales*, vti *cit. def. 94.*
iurispr. consistor. loquitur. Euidens autem est, poste-
riorem sententiam priori omnino proferendam esse.

2) quod ex-
communica-
tio in eccle-
siis Protestan-
tium vario-
rem vsum ha-
bere debeat.

§. LIV. Alterum est, licet in omnibus fere
ordinationibus ecclesiasticis *excommunicationis* pro-
cessus determinetur, & consistoria præscribatur, vix
tamen esse, vt hodie in foris Protestantium in vsum
deduci possit. Etenim si ex vsu primitiuæ ecclesiæ
omnem eius rationem æstimamus, certum est, eam
nemini infligi posse, nisi qui grauioribus criminibus
vt

vt adulterio, homicidio, furto &c. sese maculauerit. Enim vero ob hæc crimina atrociora hodie *criminalis* pœna decernitur, quæ non admittit, vt delinquens præter eam alia adhuc pœna ecclesiastica & sic *duplici castigatione* coerceatur. Docet enim praxis primitiæ ecclesiæ, rarissimam olim eiectionem, nec eam inflictam fuisse, nisi quis de *grauiori crimine* aut confessus aut conuictus fuerit, vt non diffitetur FLEVRIVS in *instit. iur. eccles. P. 3. c. 20. §. 2.* Non itaque in ecclesiis nostris *lenioribus ex causis* infligi potest, si vestigiis primitiæ ecclesiæ insistere intendimus, quo supposito vsus eius fere exulabit, quia ob crimina delinquens *criminali pœna* afficiendus, quæ alii præterea pœnæ locum non relinquit. Tertium est, quod licet *remotio* pastoribus in pœnam dictari soleat *vi iurisdictionis* a consistoriis, ea tamen non ita *iudiciis ecclesiasticis* alligata censi debeat, vt nonnunquam etiam non possit exemplo primitiæ ecclesiæ vel ipsis *ecclesiis vel patronis* concedi. Diserte cautum est in *ord. consist. March. tit. 10. §. fin.* Weil die Patroni und Collatores, welche Pfarrer zu vociren und presentiren, auch wieder zu enturlauben hergebracht haben, soll es darbey nochmahls gelassen werden. Neque absolute reprobandi, si vel *ecclesiæ* vel iis, qui ex cœtu eam representant antiquo more adhuc relictum, vt possint remouere postorem indignum, quippe quod *iure collegii* effici potest, & illis imprimis ecclesiis competere, qui sacra quodammodo priuata, ex sola reipublicæ gratia, exercent, vt pote quarum non adeo rationem habere solet.

3) quod ius remouendi pastores quæ ecclesiis & patronis competere possit.

T A N T V M

NOBI-

NOBILISSIMO DOMINO

CANDIDATO

S. P. D.

CHRISTIANVS THOMASIVS.

EX docta tua dissertatione, quam censurae meae more solito exhibuisti, perspectum habeo, te reliquiis papalibus, quae etiam in nostris ecclesiis altas radices egerunt, neutiquam esse additum, sed sanio rem de poenarum ecclesiasticarum sine & effatu fouere sententiam. Sapit hic secessus a multitudine errantium & inuestigatio veritatis singularem doctrinam, quam mihi ab eo iam tempore, quo hic studiorum causa commorabar, meisque lectionibus diligenter intereras, satis superque comprobasti, qua non vulgari scientia cum morum suauitate coniuncta, editisque speciminibus ita me cepisti, ut Tibi de conferendis in utroque iure summis honoribus gratulando, quam mihi semper fueris charus, publicum perhibeam testimonium, nec vanus Tibi augur existam, Te in foro hactenus exercitatum, pro ratione meritorum ad maiora admotum iri officia, quod ut Tibi, Tuae genti, & Patriae feliciter cedat, ex animo precor. Dabam Halae Saxonum, d. 8. Iulii Anno 1727.

CLA-

CLARISSIMO
CANDIDATO

S. P. D.

PRAESES.

Religionis magnam vim esse, ac in hominum animis singulares edere effectus, in dubium vocari nequit, & ratio ipsius religionis, quæ animæ præest, demonstrat. Quo magis vero ab internis recedit operationibus, & ad externa schemata declinat, nouumque statum publicum, cum imperio, pœnis, ac iudiciis efformat, eo minus suam virtutem conseruat, imo noxia esse incipit, quæ debebat esse animæ medicina. Dum hæc mecum reputo, non possum non vicem religionis illius, quæ *vera, solida* atque vnice salutis nostræ effectrix est, dolere, quod a plurimis tam deprauata fuerit, vt magis statum ciuilem, quam regnum Christi efformare apta esse videatur. Argumenta singularia hanc rem illustrantia in dissertatione Tua, Clarissime Candidate, adduxisti, atque eo deduxisti ac pertractasti modo, vt tum eruditio Tua præclara, tum etiam ingenii Tui præstantia inde appareat. Detraxisti laruam pœnis ecclesiasticis, quæ in Romana ecclesia a sacerdotibus exercentur, atque liquido demonstrasti, illas religioni christianæ haud conformes, sed potius dominatus sacri instrumenta esse, Apostolos autem a Christo ad imperandum haud electos, sed ad *docendum* delegatos fuisse. Satisfecisti meo iudicio, Tuo officio, & nihil intactum reliquisti, quod in hac doctrina monendum erat, adeoque non dubium est, quin eruditorum suffragia sis laturus. Qua de re Tibi ex animo gratulor, simulque vt honores doctorales, quorum causa certas, prospere Tibi cedant, apprecor. Vale. Dab. d. 12. Iul. 1727.

K

CON-

CONSULTISSIMO

DN. CANDIDATO

S. P. D.

D. AVGVSTVS GOTTHELFF HILLIGER.

Multa æque ac præclara ICTIS nostris ab antiquissimis iam temporibus a summis imperantibus adscripta esse priuilegia nemo forsitan ignorat. Ea ipsa autem an omnibus iis, qui Academicis insigniti sunt honoribus, priuilegiisque doctoralibus, an illis forsitan solummodo, qui iura nostra in Scholis ac Academiis docent Doctoris vel Professoris munere re ipsa funguntur, sæpius disputatum esse memini. Negantem qui sententiam defendunt, solisque docentibus in Academiis Doctoribus hæc priuilegia vindicant ad *Leg. 6. Cod. de Profess. & Med.* prouocant, ex eaque hanc illis præ aliis prærogatiuam adstruunt, quod ibi *legum Doctorum* tantummodo fiat mentio, per quos Imperator, CONSTANTINVS sine dubio solummodo *leges docentes* intellexisset. At enim vero aientem sententiam & veriolem & æquam magis esse, iuraque hæc ac priuilegia & iis Doctoribus legum, qui vel in aulis Principum, vel foro scientiam iuris exercent, tribui debere, sequentes rationes fidem mihi faciunt. Primo siquidem alii haud infimi subfellii ICTI dudum obseruarunt, legem allegatam ideo neganti sententiæ patrocinari non posse, quod Doctores leges docentes iam sub generali *Professorum*, in illa ipsa lege facta denominatione comprehendantur, & hinc potius per illos Causarum Patroni, aliique Iureconsulti, iuris scientia ac peritia sua Reipublicae inseruientes, intelligi debeant. Deinde autem & hi forenses scil. Oratores, aut qui

qui in aulis Principum aliis a Consiliis sunt, consulendo, aut clientelos suos instruendo, iuraque ad facta rite adplicando, eadem satis docere intelliguntur, quemadmodum ex *l. 2. §. 35. ff. de Orig. Jur.* cum nostri temporis Iureconsultis intrepide colligimus atque adferimus. Si etenim ad Iureconsultorum maxime Romanorum prima incunabula reuertamur, eos ante Cn. Flauii & Sext. Aelii ætatem, neque scribendo, neque oretenus principia Iuris proponendo iura publice aut priuatim docuisse, Antiquitatum Romanarum gnari probe obseruarunt, sed in eo Iureconsultorum subsistebat munus, vt vel oretenus de Iure responderent, vel in foro disputarent, litigantiumque Iura strenue defenderent. Hinc quoque frequenter medio foro inambulabant; veluti obuui & communes iis, qui hærerent incerti & remedium sibi consulerent. *Priuata iudicia*, inquit CICERO *Topic. XVII. maximarum quidem rerum in Iureconsultorum mihi videntur esse prudentia. Nam & adsunt multum (in medio foro) & adhibentur in Consiliam (domi scilicet) & patronis ad eorum prudentiam consultantibus hastas ministrant.* Vnde & Aduocati dicti sunt. *Solebant autem eodem CICERONE Teste de Leg. l. 3. domi sue sibi constituere solum ex quo confluentibus ad se Clientibus tanquam ex Tripode responderent.* Non mirum ergo est, quod eidem CICERONI *Lib. 1. 45. de oratore, domus eiusmodi Iureconsulti oraculum totius Ciuitatis esse videatur, quod Cives de rebus suis incerti, per eos certi dimittantur, & quod eadem de causa & hodierni eminentissimique nominis Iureconsulti causarum Patronos, tanto maiori honore & priuilegiis doctoralibus eo magis dignos iudicent, quod ipsi rem ad praxin deducant, & in ipso opere veris & fictis quæstionibus (in modum veterum disputationum forensium) versentur.* Et si ad causam Priuilegiorum horum impulsuam, vt in scholis loquimur, respiciamus, sine dubio ea propter a summis Imperantibus Iureconsultis impertita sunt, quod reipublicæ salus, eorum opera, legumque ad facta adplicatione, promoueatur, & in quo omnis iuris scientiæ, iustitiæque finis collocatur, suum

K 2

cuique

cuique tribuatur. Hoc autem quum a forensibus oratoribus
omnino fiat, tam honorificis titulorum encomiis condecorati,
togatorumque militum nomine ab Imperatoribus LEONE
& ANTHEMIO in l. 14 Cod. de Aduoc. diuers. iud. insigniti sunt,
vtpote qui gloriose vocis munimine laborantium spem, vitam &
posteris quasi militando defendunt, ideoque humano generi non
minus providere reputantur, quam si præliis atque vulneribus pa-
triam parentesque saluarent. Imo si docentium munus eo-
rumque ad illud necessariam aptitudinem recte ac philosophi-
ce consideremus, illos ipsos, qui forensibus præsuat causis,
& in militia hæc togata diu versati exercitatieque sunt, ad il-
lud maxime aptos pronunciare non dubitamus. Philosophi
siquidem in docente, & quidem intellectus intuitu, hæc re-
poscunt qualitates, vt non solum *theoretice doctus*, vel in ea
ipsa scientia, in qua alios erudire cupit, veris, certis, soli-
dissimisque principiis imbutus, sed & *præctice prudens* sit, quo
principia & præcepta doctrinæ suæ non solum clara, perspi-
cua & adæquata methodo discipulis suis communicare, sed
& quomodo ad ipsa rerum argumenta applicari & finis pro-
positus eo facilius obtineri possit, demonstrare valeat. Quam
ad docentis munus adeo necessariam prudentiam & aptitudi-
nem, an in Professore Academico theoretice tantum docto,
æque ac in Oratore forensi probe exercitato deprehensuri si-
mus, quilibet rerum æquus æstimator facile diiudicabit. Ego
autem, quemadmodum illis in Academiis degentibus docen-
tibusque Doctoribus & Professoribus, qui secundum l. 7. C.
de Profes. & Med. & doctrina & moribus & facundia excel-
lunt, suos honores & Priuilegia non inuideo, aut in dubium
vocare audeo, sed potius pro veris Legum Doctoribus, quos
Galli CHEVALIERS DES LOIX vocare amant, habeo, ita & Cau-
sarum Patronos, illos scilicet, qui & solida iuris philosophia
& prudentia practica instructi sunt, eadem vindico, & dignos
iudico, qui & imperialibus hisce beneficiis perfruantur ac fun-
gantur. Sed mitto quæstionis huius vltiorem discussionem,
nec ipsa Doctorum allego priuilegia omnibus iam nota po-
tius.

tiusque ad TE CONSVLTISSIME DOMINE CANDIDA-
TE, iam verba facio, Tibique de dignitate priuilegiisque Do-
ctoralibus mox acquirendis animitus gratulor, eoque magis
& lubentius, quo digniorem iisdem omnes TE mecum de-
prædicant. Non prius enim splendidum Doctoris Titulum
& munus adfectasti, quam & solida nec fucata legum scientia
imbutus, & practica quoque prudentia, ipsaque rerum foren-
sium peritia satis instructus es, & postquam edito eleganti stu-
diorum Tuorum specimine ad Advocati Officium, ab Augu-
stissimo Rege nostro admissus, per aliquot annos in foris Sa-
xonis, ambigua Casarum fata præcipiente allegata l. 14. C.
de Adv. diuers. iudicior. prudenter dirimisti, & tuæ defensionis
viribus lapsa erexisti, fatigataque omni cum laude reparasti.
Dignus ergo es, & Titulo, & Priuilegiis Doctoris, imo di-
gnus es, qui dum his ornatus in Patriam & ad Parentes Tuos
honoratissimos abis; his & illæ humanæ felicitatis cumulus ac-
cedat, vt in matrimonio mox contrahendo a Sponsa Tua Vir-
gine elegantissima & ornatissima, castissimis, simul ac suauissi-
mis Amplexibus exceptus, & in thorum postea receptus, can-
didissimo eius ac constanti amore, dulcissimoque vitæ con-
fortio, sanus, saluus & incolumis, ad seros vsque annos, vta-
ris, fruaris, ideoque & hoc nomine Tibi gratulor, Deumque
precor, vt non solum matrimonium Tuum felix faustumque
esse, iubeat, sed & honoribus hisce Tuis felicique Coniugio
condignum superaddat munus, in quo quid humeri tui ferre
valeant, præstare, Patriamque Tuam inlustrare possis. Me au-
tem vt porro ames, enixe rogarim. Dabam Dresda die 28.
Iun. 1727.

L

VIRO,

VIRO PRAENOBILISSIMO AMPLISSIMO
CONSVLTISSIMO DOMINO

MARTINO GALLO KVHNIO

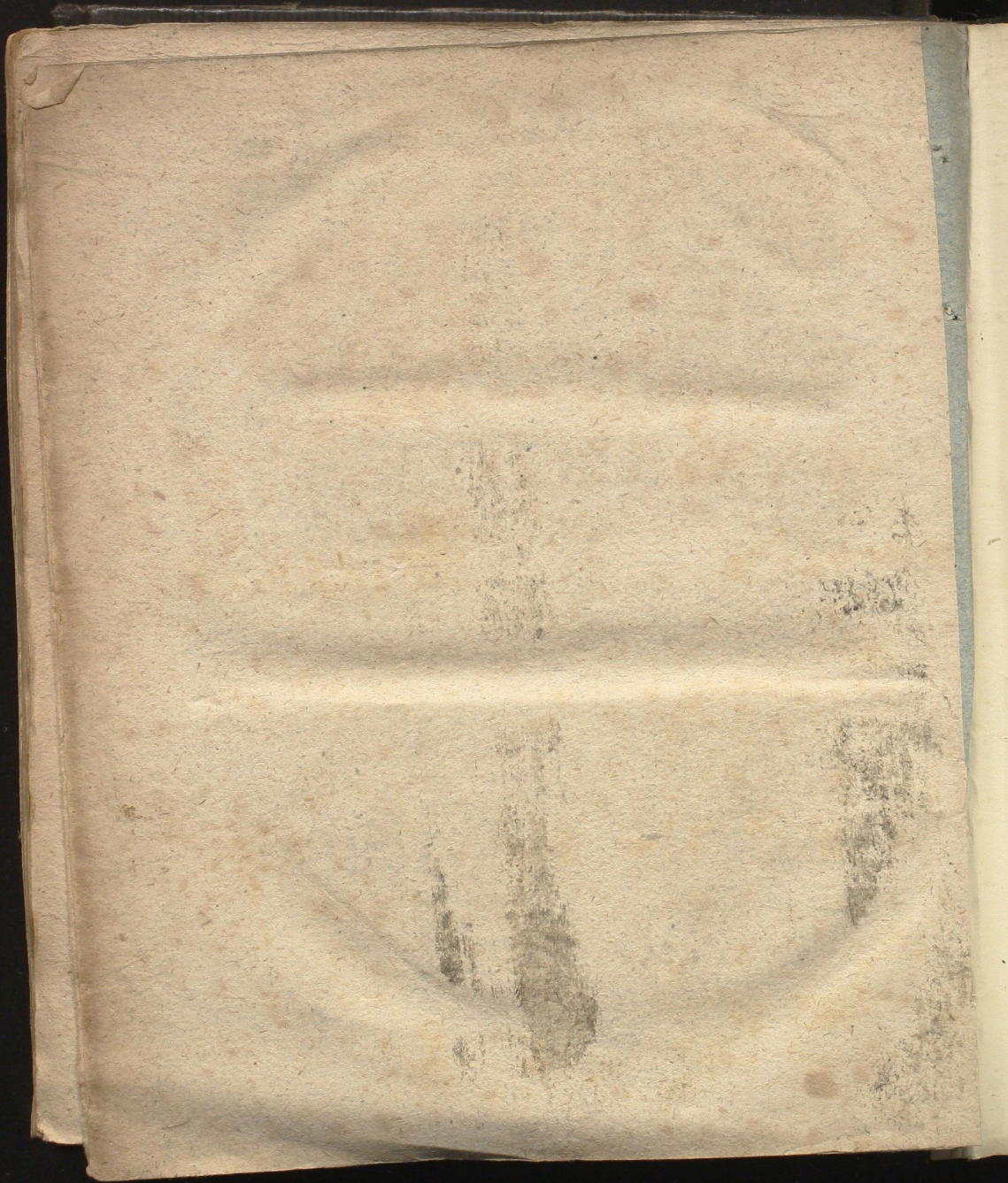
S. P. D.

CHRISTIANVS GOTTLOBIVS PETERMANNVS
DRESD.

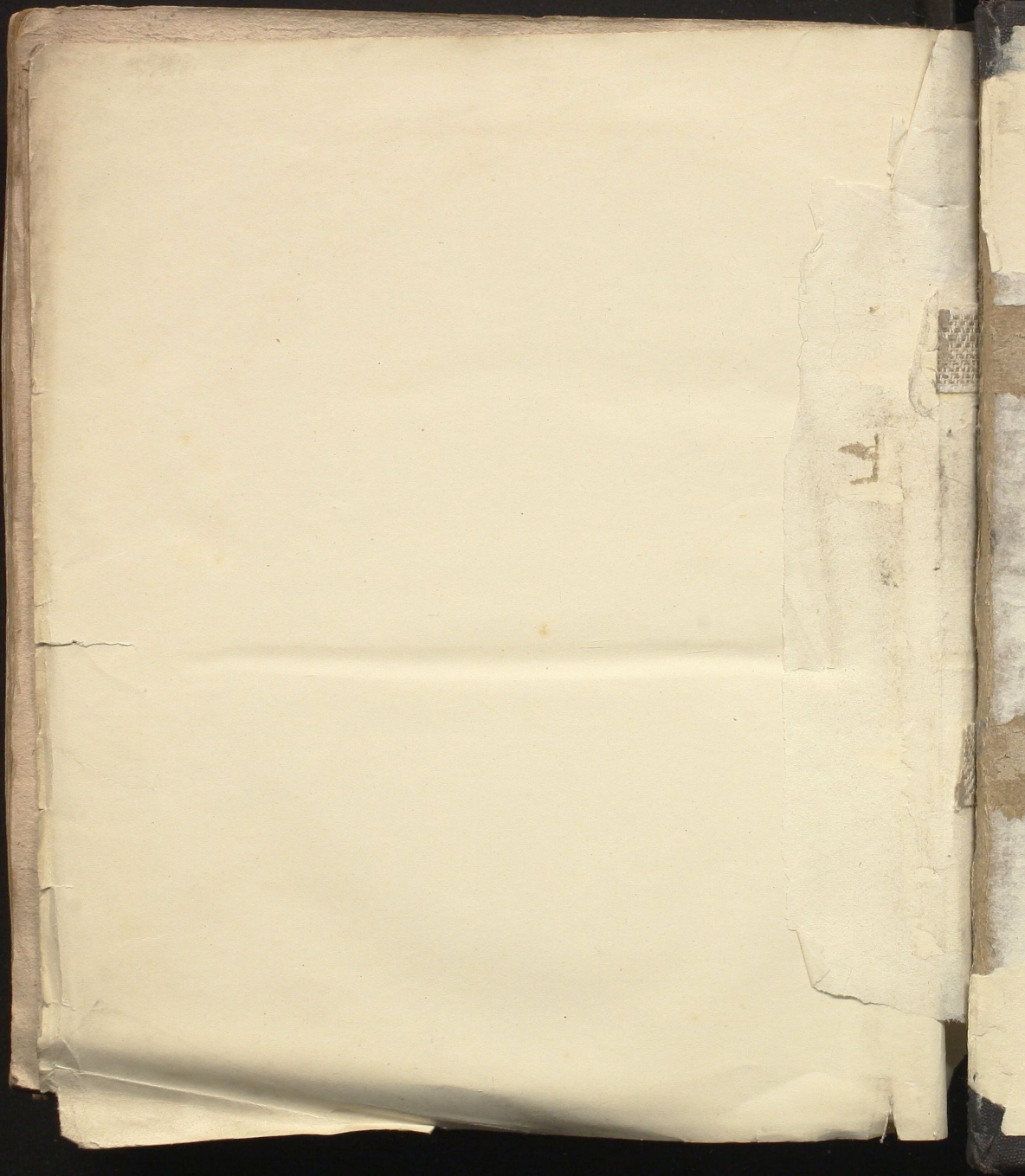
Non possum non, Amice estimatissime, cum ab Academicis inde annis arctior inter nos & singularis amicitia intercesserit, quin eam nunc quoque publice testatam faciam: postquam TVIS virtutibus dignus honor per impositionem laureæ in Alma Salana decernitur. Facile dabis veniam: si non per ambages, sed breuibus tantum hoc pietatis officio defungar; cum non encomiasten TVARVM laudum agere, sed gratulari tantummodo & bene precari instituerim. Ipsa specimina TVA, publicæ luci exposita de TVIS dotibus loquuntur, materiæ dignitas & argumentorum pondera ingenii, iudicii que vim produnt, vt in hunc campum excurrere mihi non sit necesse; vt de eo etiam nunc fileam, quod in administrandis & defendendis clientum causis adhuc præstitisti. Illud vero magis in TE admiror & prædico, quod & ipse sapius expertus sum, animi candorem, fidem, æquitatem, constantiam, & quæcunque virtutes ad bene beateque viuendum vtramque faciunt paginam. Macte isthoc animo, mi Kuhnii, & quo rarior ille in hoc deperdito seculi statum est, hoc magis illum exerce. Sic habebit patria, in cuius amplexus denuotabis, sic habebunt amici, clientes, boni denique omnes de quo sibi impense gratulentur; sic erit, de quo & ego gaudeam, absensque amicitia, quæ inter nos est, rationem habeam. Deus vero, cuius nutu ac voluntate res nostræ fluunt, ac geruntur, Te sospitet, feruet, ac omni felicitatis copia largissime perfundat. Vale. Datum Dresdæ, Calendis Iulii
c19 10 cc xxvii.

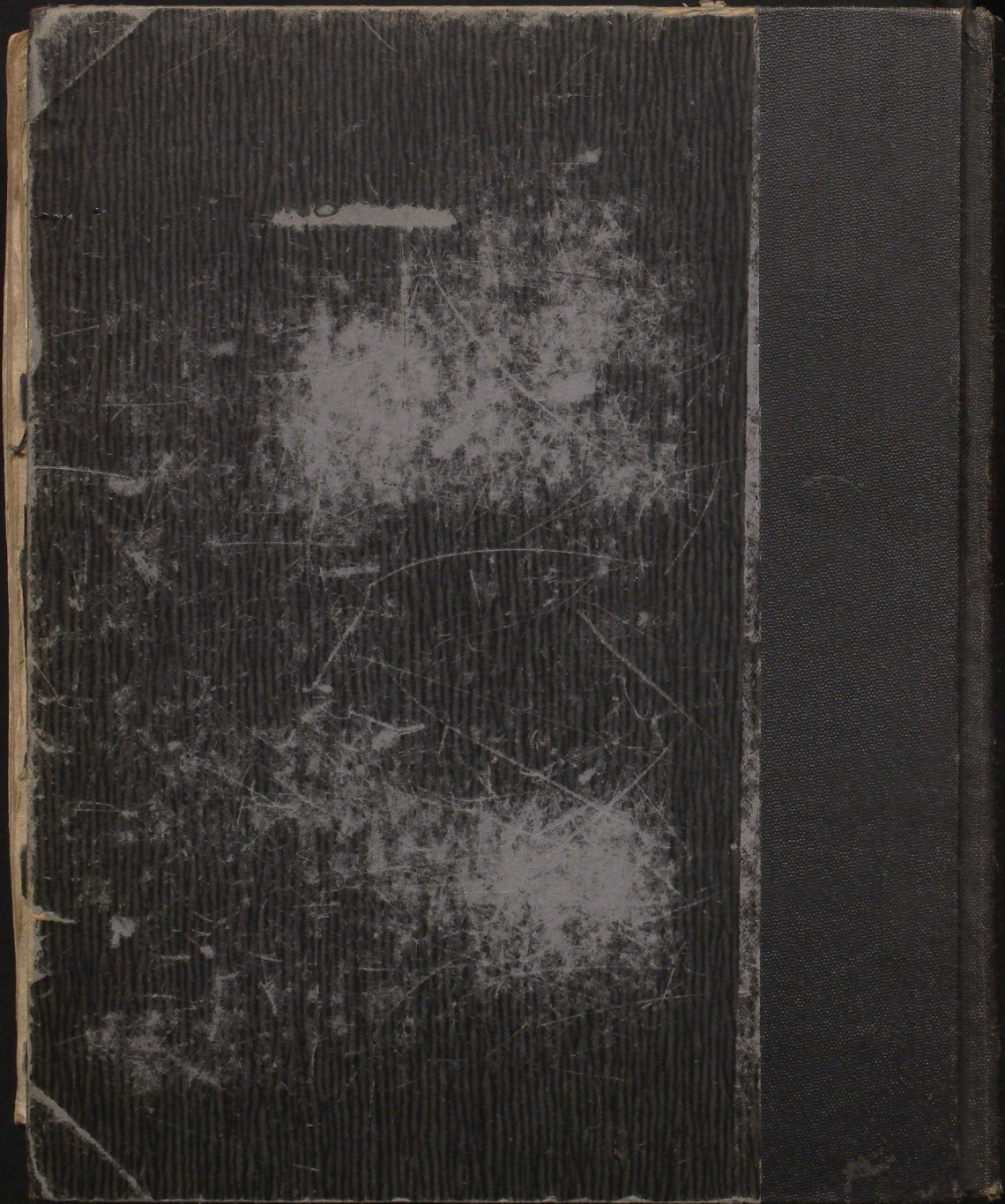
ULB Halle
003 902 96X

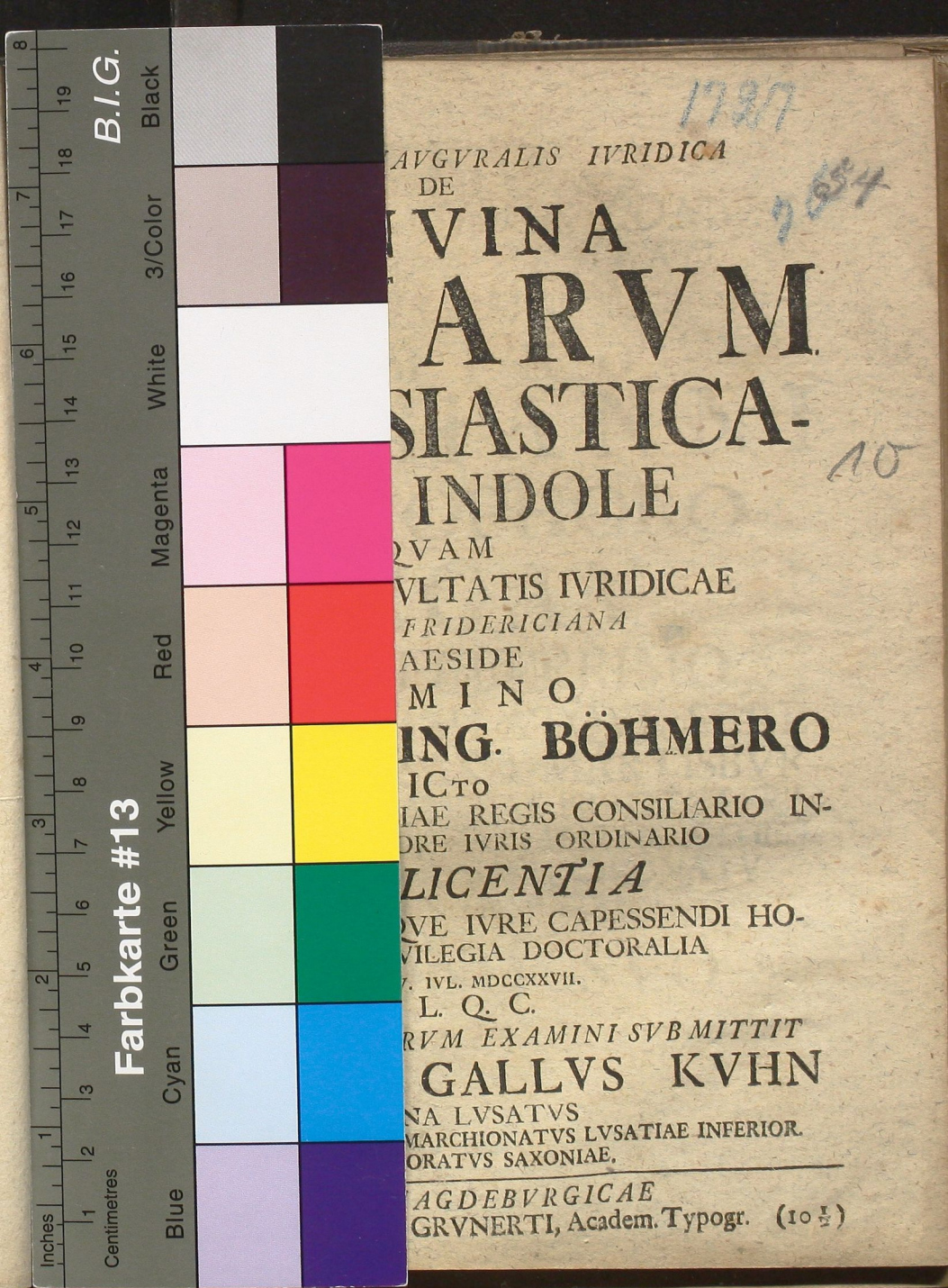
3

88

Inches 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19
Centimetres 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19

B.I.G.

Farbkarte #13

Black
3/Color
White
Magenta
Red
Yellow
Green
Cyan
Blue

1737
754
10

AVGVRALIS IVRIDICA
DE
VINA
ARVM
SIASTICA-
INDOLE
QVAM
VLTATIS IVRIDICAE
FRIDERICIANA
AESIDE
M I N O
ING. BÖHMERO
ICto
IAE REGIS CONSILIARIO IN-
DRE IVRIS ORDINARIO
LICENTIA
VE IVRE CAPESSENDI HO-
VILEGIA DOCTORALIA
Y. IVL. MDCCXXVII.
L. Q. C.
RVM EXAMINI SVB MITTIT
GALLVS KVHN
NA LV SATVS
MARCHIONATVS LV SATIAE INFERIOR.
ORATVS SAXONIAE.
AGDEBVRGICAE
GRVNERTI, Academ. Typogr. (10 1/2)